ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення міської ради
20.12.2017 №57

Стратегія розвитку міста Запоріжжя до 2028 року

м. Запоріжжя, 2017 р.

Стратегію розвитку міста Запоріжжя на період до 2028 року розроблено за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади. Зміст документу є виключною думкою авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію Уряду Канади.

Проект ПРОМІС спрямовано на зміцнення муніципального сектору в Україні, впровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку шляхом підвищення спроможності українських міст у сфері демократизації врядування та місцевого економічного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримки пр

Зміст

ВСТУП 5
1. МЕТОДОЛОГІЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА 8
2. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТА 11
3. ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ 16
4. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІСТА 18
4.1. Стратегічний напрям A. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження 21
4.2. Стратегічний напрям B. Місто підприємництва та креативної економіки 32
4.3. Стратегічний напрям C. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики 45
4.4. Стратегічний напрям D. Місто високої якості життя 57
5. СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА СТРАТЕГІЇ 68
6. ВПРОВАДЖЕННЯ ТА МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ 70
7. УЗГОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ З ІНШИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ ТЕРИТОРІЇ 84

ДОДАТКИ
ДОДАТОК 1. ПРОФІЛЬ МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ
ДОДАТОК 2. ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ГРОМАДИ ЗАПОРІЖЖЯ ЩОДО ПРОБЛЕМ ТА НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ МІСТА
ДОДАТОК 3. ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ БІЗНЕСУ МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ
ДОДАТОК 4. ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ НА ПЕРІОД ДО 2028 РОКУ
ДОДАТОК 5. СКЛАД КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ З РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА

Шановні запоріжці!

Усі ми добре знаємо і шануємо історію нашого Запорізького краю, нашого міста. Об'єктивно Запоріжжя, відповідно до Генеральної схеми планування України, залишається сформованим центром чорної, кольорової металургії, машинобудування, енергетики й надалі відіграватиме суттєву роль в економіці країни. Однак життя не стоїть на місці. Глобальні економічні перетворення, нагальна потреба зміни векторів взаємодії у міжнародному форматі вимагають радикального перегляду економічної структури міста та його соціального розвитку.

Місто Запоріжжя стоїть сьогодні перед непростими викликами вибору свого майбутнього у контексті визначення шляхів переходу від пострадянського до сучасного європейського міста, дбайливого, ощадливого ставлення до всіх видів ресурсів, пошуку шляхів зменшення негативних впливів на довкілля в процесі життєдіяльності.

Стратегія розвитку Запоріжжя до 2028 року підготовлена проектом «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), що діяв в якості міжнародної технічної допомоги, спільно з членами Координаційної ради з розробки стратегії розвитку м.Запоріжжя за участі широкого кола представників громади міста шляхом обговорень, котрі відбувалися протягом 2016-2017 років.

Під час роботи над Стратегією підготовлено Профіль громади міста Запоріжжя, проведено опитування представників бізнесу та громади міста. За результатами досліджень підготовлено відповідні звіти, проведено визначення та структурування проблем міста. За допомогою консультантів проекту ПРОМІС членами Координаційної ради були визначені: Місія міста, стратегічне Бачення його розвитку, напрями та Цілі розвитку Запоріжжя.

Метою Стратегії є вирішення проблем місцевого розвитку, насамперед, відновлення та збереження довкілля міста, безпечного для життя, підвищення конкурентоспроможності економіки, розвиток туризму, підвищення якості життя мешканців, шляхом залучення інвестицій і згуртування громади навколо ідеї сталого розвитку Запоріжжя.

Стратегія розвитку «Запоріжжя - 2028» відображає нові амбітні цілі розвитку міста, підкреслює його конкурентні переваги на підставі існуючих природних, матеріальних, фінансових, економічних, трудових, соціальних, інтелектуальних ресурсів, які при належній організації та об'єднанні зусиль, можна використовувати для вирішення нагальних проблем місцевого розвитку. Тому Стратегія зосереджена на напрямках, які надаватимуть розвитку території найбільші шанси в майбутньому. Головна ціль Стратегії розвитку перетворення Запоріжжя на сучасне європейське місто.

Вступ

Політика уряду держави, спрямована на підтримку євроінтеграційних процесів, передбачає підвищення конкурентоспроможності української економіки, забезпечення сталого розвитку територіальних громад через децентралізацію влади, перетворення суб'єктів місцевого самоврядування в реальних агентів позитивних змін.

Запоріжжя є частиною Придніпровського економічного району - основного промислового центру України. За оцінками експертів ця територія й надалі відіграватиме суттєву роль в економіці країни, однак зміна парадигми сучасної економіки, як елементу забезпечення сталого розвитку, передбачає необхідність радикального перегляду економічної структури міста та його соціального розвитку.

Генеральна схема планування території України визначає як критичні для подальшого розвитку держави загалом, та міста Запоріжжя зокрема, такі проблеми: нераціональне розміщення виробничих та житлових територій; малу частку територій природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого, туристичного призначення; високий рівень забруднення навколишнього природного середовища.

Запоріжжя, відповідно до Генеральної схеми планування України, є сформованим центром чорної, кольорової металургії, машинобудування, енергетики, Однак глобальні економічні зміни, нагальна потреба зміни векторів взаємодії у міжнародному форматі з урахуванням тенденцій Стратегії соціально-економічного розвитку Європейського Союзу на період до 2020 року та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», вимагає радикальних змін у підходах до здійснення економічної діяльності, переходу до впровадження управління якістю в усі сфери розвитку, дбайливого, ощадливого ставлення до всіх видів ресурсів, пошуку шляхів зменшення негативних впливів на довкілля в процесі життєдіяльності.

Стан довкілля міста Запоріжжя є найважливішою складовою для його збалансованого розвитку. Опитування громадської думки підтверджує стурбованість городян станом довкілля та спонукає до консолідації зусиль усієї громади на подолання цих проблем. Глибоко усвідомлюють необхідність покращення стану навколишнього середовища також представники найбільших підприємств міста. На підтвердження намірів великого бізнесу щодо вирішення екологічних проблем у червні 2016 року було укладено «Меморандум про спільні дії Запорізької міської ради та промислових підприємств у сфері покращення стану довкілля міста Запоріжжя». Об'єднання зусиль усіх верств громади є запорукою сталості та успіху економічного розвитку у наступні періоди, що знайшло відображення у формулюванні бачення майбутнього розвитку міста у Стратегії розвитку міста Запоріжжя до 2028 року (далі - Стратегія).

Метою Стратегії є вирішення проблем місцевого розвитку, насамперед, відновлення та збереження довкілля міста, безпечного для життя, підвищення конкурентоспроможності економіки, розвиток туризму, підвищення якості

життя мешканців, шляхом залучення інвестицій і згуртування громади навколо ідеї сталого розвитку міста.

На довкілля міста впливають техногенні та антропогенні чинники, нівелювання яких можливе за рахунок впровадження в усі сфери виробництва та організації міського простору інноваційних технологій на різних рівнях. Це обумовлюватиме збалансований розвиток соціуму та забезпечуватиме екологічну рівновагу.

Для забезпечення ефективного використання територій, що мають особливу господарську, екологічну, наукову, історичну цінність, (однак мають критичний рівень виробничо-містобудівного освоєння та природно-техногенного навантаження), до яких безумовно віднесено територію м.Запоріжжя, уряд передбачає державну підтримку стратегіям, які сприятимуть сталості таких територій.

Структура економіки, логістичні особливості, науковий потенціал міста створюють умови для розвитку та підтримки креативної економіки та урбаністики, які базуються на поєднанні надсучасних технологій і досягнень людей творчих професій - архітекторів, дизайнерів, винахідників, фахівців IT-сфери. Запоріжжя вже робить перші кроки у цьому напрямку, однак важливо сконцентрувати сили й ресурси для більш потужної цілеспрямованої діяльності. Перспективним для міста є також застосування альтернативних джерел енергії, виробництво обладнання для чистих видів енергії, що відповідає загальним світовим тенденціям і завданням, які стоять перед Україною на найближчі десятиліття.

Головні висновки з процесу стратегічного планування:

- Стратегія підкреслила конкурентні переваги міста на підставі існуючих природних, матеріальних, фінансових, економічних, трудових, соціальних, інтелектуальних ресурсів, які при належній організації та об’єднанні зусиль, можна використовувати для вирішення нагальних проблем місцевого розвитку. Тому Стратегія зосереджена на напрямках, які надаватимуть розвитку території найбільші шанси в майбутньому.
- Стратегія - інструмент управління змінами й досягнення консенсусу в громаді, а також творення спільного бачення майбутнього громади.
- Стратегічне планування - творчий процес визначення проблем та погодження реалістичних цілей і конкретних завдань, здійснення яких вирішить ці проблеми.
- Стратегія є потужним інструментом об’єднання лідерів бізнесу, посадовців органів місцевого самоврядування, пересічних громадян - мешканців міста для створення публічно-приватних партнерств, що має позитивний вплив на місцевий діловий клімат і конкурентне становище громади, а також на вирішення інших питань, пов’язаних з рівнем життя всіх громадян.
- Питання збереження довкілля та розвитку інфраструктури, розвитку місцевих підприємств, залучення інвестицій і забезпечення гідної якості життя взаємопов'язані, тому успішна робота над ними можлива лише за умови сприйняття їх як цілісної системи. Поліпшення в одному з напрямків

сприятиме поліпшенню в інших.

- Стратегія пов'язана з іншими документами стратегічного характеру, державними, регіональними та міськими програмами, які вже ухвалені та виконуються відповідними органами.
- Стратегічне планування - не одноразова подія, з певним початком і кінцем, а навпаки, це ефективний інструмент менеджменту. Саме створенням належного системного моніторингу та коригування досягається високий рівень відповідальності за реалізацію Стратегії та її адаптацію до змінних зовнішніх і внутрішніх чинників.

1. Методологія розробки стратегії розвитку міста

Стратегія розвитку Запоріжжя до 2028 року підготовлена членами Координаційної ради з розробки стратегії розвитку міста Запоріжжя за участі широкого кола представників громади міста шляхом обговорень, котрі відбувалися протягом 2016-2017 років. Партнерство, створене для розробки Стратегії, передбачає участь органу місцевого самоврядування, освітніх та наукових установ, організацій громадянського суспільства, представників приватного сектору та інших зацікавлених сторін міста.

Партнером підготовки Стратегії виступив проект «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), що діяв, головним чином, в якості технічної допомоги, надаючи методичні рекомендації в процесі розробки Стратегії. Консультації, проведені між членами Координаційної ради, сприяли посиленню їх зацікавленості та забезпечили взаємну згоду стосовно основних пріоритетів розвитку, як головних елементів Стратегії.

Методологічно процес підготовки Стратегії ґрунтувався на нормативних актах:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 №932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів»;
- Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку, затверджені Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29 липня 2002 р. №224;
- Бюджетний Кодекс України та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», які передбачають, що розвиток території забезпечується через визначення та досягнення стратегічно важливих цілей за обраними напрямами.

Під час роботи над Стратегією було здійснено підготовку Профілю громади міста Запоріжжя, проведено опитування представників бізнесу та громади міста. За результатами досліджень підготовлено відповідні звіти, проведено визначення та структурування проблем міста. За допомогою консультантів проекту ПРОМІС членами Координаційної ради були визначені Місія міста, стратегічне Бачення його розвитку, напрями та Цілі розвитку Запоріжжя. За кожним напрямом виконано аналіз SWOT і розроблено стратегічні та оперативні цілі.

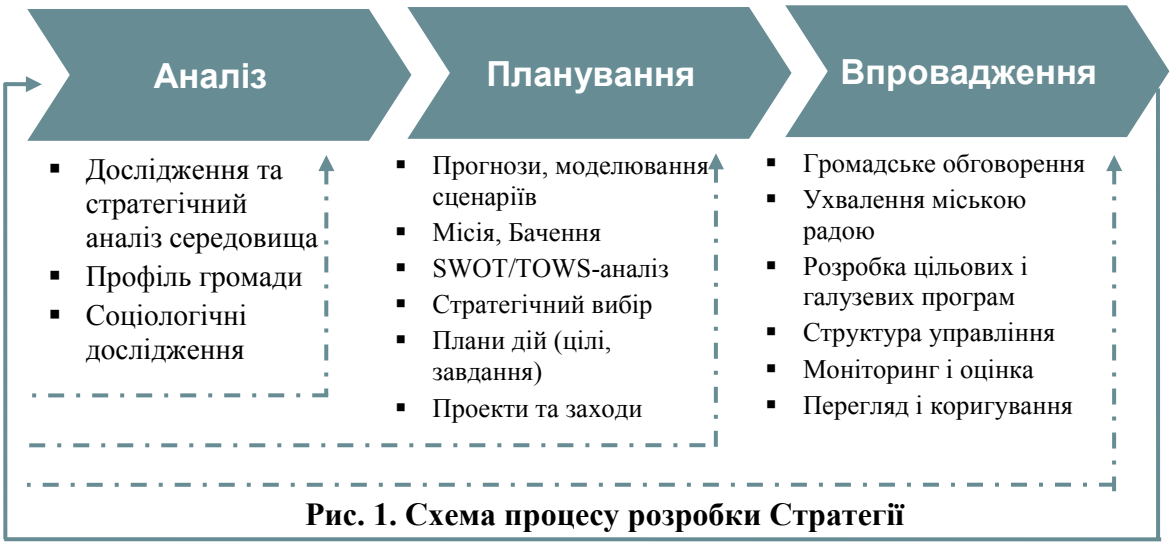

Рис. 1. Схема процесу розробки Стратегії

Проект Стратегії розглянуто членами Координаційної ради з розробки Стратегії розвитку міста Запоріжжя. Робота над Стратегією передбачає збір проектних ідей для досягнення цілей Стратегії та формування Плану її реалізації на кожні три роки її впровадження.

Рис. 2. Схема побудови Стратегії

Стратегія забезпечує системний та комплексний підхід з метою ефективного використання наявного потенціалу для подолання проблем, які перешкоджають розвитку міста. У ній ставляться цілі та забезпечуються принципи їх досягнення для забезпечення сталого розвитку. Стратегія формує рамки для соціально-економічного розвитку м.Запоріжжя протягом наступних 10 років (до 2028 року), спрямовуючи зусилля на досягнення стратегічного Бачення.

Принципи та інструменти, які застосовувалися для визначення цілей Стратегії, передбачали:

- Партнерство - домовленість про спільні цілі шляхом консультацій і на основі консенсусу з представниками влади, ділових кіл, освітніх установ, організацій громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін.

- Участь та спільну зацікавленість - забезпечення широкої соціальної згоди, громадської підтримки реалізації, зацікавленості діяти в напрямку спільних цілей, взаємної довіри, спільної відповідальності та підзвітності, а також захист від спроб окремих суб'єктів розвитку задовольнити лише власні інтереси.
- Сталість - результат застосування встановлених принципів і методологічних інструментів, таких як баланс і узгодженість стратегічних і операційних елементів.
- Інтеграцію - досягнуту завдяки широкій участі всіх зацікавлених сторін і забезпеченню їх потреб на регіональному рівні через розробку спільних заходів.
- Інновацію - визначення оптимальних і оригінальних втручань (проектів) для забезпечення найбільш ефективного використання ресурсів.
- Узгодженість, ієрархію та взаємопов'язаність - передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з можливою більшою конкретизацією.

2. Коротка характеристика міста

Запоріжжя - адміністративний центр Запорізької області, один з найбільших адміністративних, індустріальних і культурних центрів півдня України. Місто розташоване на головній воднотранспортній магістралі - річці Дніпро. Запоріжжя - шосте за кількістю населення місто України. Станом на 1 січня 2016 року населення Запоріжжя налічувало 756927 осіб. Особи працездатного віку складають 62,8% від загальної чисельності населення міста.

Разом з навколишніми поселеннями місто утворює Запорізьку агломерацію. Відповідно до Зведеної схеми районного планування України, Запоріжжя посідає важливе місце в регіональній системі розселення й виконує функції обласного центру. У зоні економічного впливу м.Запоріжжя, як обласного центру, на території 2718 тис. га розташовано 14 міст, 22 селища міського типу, значна кількість сіл, де мешкає понад 1,7 млн. осіб. Система розселення (приміська зона), економічним центром якої є Запоріжжя, охоплює Запорізький, Вільнянський, Оріхівський, Василівський і Кам'янсько-Дніпровський адміністративні райони Запорізької області, загальна площа яких становить 760 тис. га та вирізняється високим рівнем виробничо-господарського освоєння території, високою цінністю сільськогосподарських земель і природного середовища. Приміська зона охоплює Запорізький, Вільнянський, Оріхівський, Василівський і Кам'янсько-Дніпровський адміністративні райони Запорізької області, загальна площа яких становить 760 тис. га. Тут розташовано 5 міст, 6 селищ міського типу і близько 300 сільських населених пунктів. Загальна чисельність населення агломерації становить близько 315 тис. осіб і разом з населенням міста складає 1072000 осіб. У ширшому сенсі, як частина Придніпровської міської агломерації Запоріжжя є частиною території більш як з тримільйонним населенням.

Особливістю міста Запоріжжя є те, що в ньому зосереджено 65% продуктивних потужностей і 43% населення Запорізької області.

Запоріжжя - четвертий за величиною індустріальний центр України з розвиненим машинобудуванням, чорною та кольоровою металургією, хімічною та будівельною промисловістю. Усе більшого значення набувають легка та харчова промисловість, сфера обслуговування. Місто має річковий порт, міжнародний аеропорт і є важливим транзитним залізничним вузлом.

Економічний та науковий потенціал

Економіка міста ґрунтується на металургійній галузі, машинобудуванні та енергетиці. Поступово все більшого значення набуває диференціація виробництв, розвиток переробної промисловості, надання послуг. Зростає вплив і цінність інтелектуальної складової в економічному розвитку міста.

Місто славиться такими відомими підприємствами як: ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» - одне з провідних металургійних підприємств України, яке входить до складу найбільшої гірничо-металургійної компанії - Групи Метінвест. Підприємство чітко тримає курс на підвищення ефективності, модернізацію устаткування, а також створення й поліпшення безпечних умов праці для працівників; ПАТ «Запорізький завод феросплавів» -

провідний виробник феросплавів; ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» - виробник спеціальних сталей і сплавів; Запорізький титано-магнієвий комбінат - єдиний в Україні виробник губчатого титану, який також виробляє титанові зливки; ПАТ «Український графіт» - провідний виробник графітованих електродів для електричних печей.

Продукція більшості підприємств міста успішно конкурує на світовому ринку. Високоточне машинобудування представлено АТ «Мотор Січ» - одним з найбільших підприємств у світі з випуску авіаційних двигунів для літаків і вертольотів, а також промислових газотурбінних установок. ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» - єдине в Україні підприємство, що має повний цикл виробництва легкових автомобілів. ПАТ «Запоріжтрансформатор» - один з лідерів світового трансформаторобудування, який поставляє свою продукцію у більш, ніж 80 країн світу. ПАТ «Запоріжкран» є одним з найбільших кранобудівних підприємств (крани вантажопідйомністю від 5 до 1000 т). КП «Науково-виробничий комплекс «Іскра» - провідний розробник і виробник наземної радіолокаційної техніки оборонного комплексу України. Державне підприємство «Запорізький державний авіаційний ремонтний завод «МіГремонт» - спеціалізується на ремонті авіаційної техніки. ПрАТ «Запоріжкокс» - одне з найбільших коксохімічних підприємств на території України. ПрАТ «Запоріжвогнетрив» - одне з найбільших підприємств в Україні з виробництва вогнетривких виробів і матеріалів високої якості, та єдине за видами й асортиментом продукції. ПАТ «ДТЕК «Дніпроенерго» - один з провідних українських виробників електроенергії та тепла, компанія-лідер серед п'яти теплових енергогенеруючих компаній країни. Дніпровська гідроелектростанція входить до складу найбільшої гідрогенеруючої компанія України ПАТ «Укргідроенерго». ПАТ «Карлсберг Україна» - підприємство європейського рівня з виробництва пива та напоїв.

Нині місто Запоріжжя залишається одним з важливих промислових і металургійних центрів України. Саме тут виплавляється більше третини всієї сталі, виробленої в країні, більше 17,0% чавуну, виробляється майже 75,0% високовольтної апаратури та 20,0% металоконструкцій. Завдяки роботі металургійного комплексу в значній мірі наповнюються бюджети міста та країни. Запоріжжя один з небагатьох обласних центрів, який має позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, що в свою чергу збільшує валютний запас регіону та держави.

У Запоріжжі активно впроваджуються енергозберігаючі технології та використовуються альтернативні джерела енергії. У 2014 році затверджено Муніципальний енергетичний план м.Запоріжжя (МЕП), а в листопаді 2016 року затверджено оновлений план дій сталого енергетичного розвитку м.Запоріжжя (SEAP), реалізація якого дасть можливість зменшити викиди CO_2. Основу МЕП і SEAP складають інвестиційні проекти загальною вартістю понад 1,3 млрд. євро за трьома основними проектними напрямами: термомодернізації громадських (бюджетної сфери) і житлових будівель; заміщення природного газу місцевим паливом і енергією в системі гарячого водопостачання;

відновлювальна енергетика в житлово-комунальному господарстві. В кінці 2014 року Запоріжжя приєдналося до «Магдебурзького протоколу» та бере участь в спільній роботі з іншими європейськими містами зі створення нового міжнародного стандарту стійкості розвитку «Зелене місто». Крім цього, в 2014 році місто стало одним з переможців Проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні», яким до кінця 2017 передбачено впровадження системи енергоменеджменту відповідно до європейських стандартів, впровадження електронної системи моніторингу споживання енергоресурсів муніципальними об'єктами, залучення інвестицій в рамках муніципального енергетичного плану м.Запоріжжя. У листопаді 2015 року Запоріжжя вступило до Асоціації «Енергоефективні міста України».

У місті здійснюють діяльність численні науково-дослідні заклади, зокрема, ЗДП «ЗМКБ «Прогрес», ПрАТ «Плутон», НІБУЛОН, ПАТ «Український науково-дослідний проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування», АТ «Спеціальне проектне і конструкторсько-технологічне бюро «Запоріжгідросталь» та інші.

Протягом 2011-2016 років кількість офіційно зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності юридичних осіб постійно коливалася, оскільки ця сфера є гнучкою та швидко реагує на зміни у законодавстві. З 2014 року вона скоротилася майже на 24%. Схожа ситуація прослідковується з фізичними особами-підприємцями. Найбільшу кількість підприємців зареєстровано в сфері надання послуг з оптової та роздрібної торгівлі - 22%, операціями з нерухомістю - 12% а також особисті послуги - 10,5%.

Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. населення в місті значно вище, ніж в цілому в регіоні. Хоча у динаміці спостерігається певне збільшення цього показника, але враховуючи скорочення населення він залишається на тому ж рівні. Так, у 2015 році цей показник склав 111 у місті та 79 у області. Отже переважна більшість таких суб'єктів зосереджена на території Запоріжжя.

Починаючи з 2012 року кількість працюючих на малих підприємствах неухильно скорочується. Цей показник у 2015 році склав 21,7% порівняно з 2012 роком. Питома вага зайнятого населення в м.Запоріжжі менше, ніж в середньому по Запорізькій області (19,8% та 25,1% відповідно).

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) малих підприємств в абсолютних цифрах зріс: з 15311,2 млн грн. до 20962,8 млн грн. Однак ці дані наводяться без урахування інфляції. Питома вага продукції малих підприємств до загального обсягу реалізованої продукції дещо знизилася в абсолютних цифрах. Слід враховувати, що на такий самий відсоток зросло виробництво на великих підприємствах.

Загалом промисловість міста має чітко визначену експортну орієнтацію, про що свідчать високі обсяги зовнішньоторговельного товарообігу, 72,1% якого складає експорт. Позитивною тенденцією у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємств міста є збільшення коефіцієнту покриття експортом імпорту, який за 2015 рік склав 2,6 проти 2,3 за 2014 рік.

Обсяг експорту підприємств м.Запоріжжя у 2015 році склав 85,2% загального обсягу експорту регіону. Із 542 підприємств, які працюють на експорт в Запорізькій області, 356 знаходяться у м.Запоріжжі, що складає 65,8% від загальної кількості. Експорт до усіх країн скоротився несуттєво, крім Російської Федерації, до якої експорт скоротився на 54,7% порівняно з 2011 роком.

Ринок праці

Майже усі галузі економіки останні два роки демонструють скорочення зайнятості, за винятком сфери «Державне управління і оборона». В промисловості відбувається скорочення зайнятості, протягом 2011-2016 років воно склало близько 21000 осіб. Незважаючи на скорочення чисельності населення, різко зросло навантаження на одну вакансію, як по місту, так і по області: з 10 та 28 осіб на одну вакансію у 2011 році до 88 та 185 відповідно у 2015 році. Разом з тим, у 2016 році у порівнянні з 2015 роком по м.Запоріжжю навантаження на одну вакансію зменшилося до 16 осіб (по області - до 46 осіб). За рівнем освіти переважну кількість зареєстрованих безробітних складають люди з вищою освітою: 41,3% від загальної кількості зареєстрованих безробітних.

Інвестиційні можливості

За рахунок розвитку інвестиційної спроможності міста залучаються додаткові ресурси на розвиток економіки. Частка іноземних інвестицій у промисловість становить 65%. Це, переважно, харчова промисловість - 24,2%, машинобудування - 23,2%, металургія - 10,7%, енергетика - 5,9%.

Найбільшими країнами-інвесторами в підприємства міста є: Кіпр (ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго», ПАТ «Запорізький завод феросплавів», ПАТ «Запоріжтрансформатор» ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат» тощо), Швеція (ПАТ «Карлсберг Україна»), Республіка Корея (ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод»).

Місто планує залучати інвестиції переважно у сферу енергозбереження, енергоефективності, модернізації об’єктів інфраструктурного забезпечення міста та головних секторів економіки.

Фінансова спроможність та бюджет міста

Бюджет м.Запоріжжя як інструмент місцевого розвитку формується відповідно до змін, які передбачають децентралізаційні процеси в Україні. Сучасна система місцевого самоврядування будується на принципах прозорості та демократії участі. Запорізька міська рада впровадила програму «Прозорий бюджет», основна мета якої - забезпечення громадян України, мешканців міста інструментами контролю та доступу до інформації стосовно бюджету міста.

У структурі доходів загального фонду міського бюджету, за рахунок яких здійснюються витрати на утримання бюджетних установ міста, соціальний захист, а також фінансування міських цільових програм, понад 40% складають субвенції з державного бюджету. Крім офіційних трансфертів основними джерелами надходжень до загального фонду є податок на доходи фізичних осіб і місцеві податки та збори, значну частину з яких складає плата за землю.

Всього за 2016 рік до загального фонду надійшло 3469,4 млн.грн. власних доходів і 2330,2 млн.грн. з державного бюджету.

Основними джерелами спеціального фонду в 2016 році стали надходження від відчуження майна комунальної власності - 31,3% (23240,9 тис.грн.), екологічного податку - 25,9% (19215,4 тис.грн.), цільового фонду - 13,4% (9987,5 тис.грн.), коштів пайової участі в розвитку інфраструктури міста - 9,7% (7203,8 тис.грн.) та надходження від продажу землі - 4,9% (3613,5 тис.грн).

Загалом у 2016 році до спеціального фонду (без урахування власних надходжень бюджетних установ) надійшло 74304,6 тис.грн., у тому числі офіційні трансферти з державного бюджету - 10 000,0 тис.грн.

Зміни до бюджетного та податкового законодавства, прийняті та впроваджені в рамках реформи з бюджетної децентралізації, надали додатковий фінансовий ресурс місцевим бюджетам. До загального фонду бюджету м.Запоріжжя в 2016 році в порівнянні з попереднім роком додатково надійшло 1 261,3 млн.грн (збільшення надходжень на 57,1%), а до спеціального фонду - 59,2 млн.грн (збільшення на 29,8%).

Важливим показником спроможності місцевого самоврядування є частина доходів місцевого бюджету (без урахування трансфертів) на одного мешканця. У 2015 році цей показник становив 3178,6 грн, у 2016 році - 4964,5 грн.

Найбільшими платниками податків до міського бюджету залишаються ПАТ «Запоріжсталь» і АТ «Мотор Січ».

Культура та традиції

Місто Запоріжжя є сакральним центром України, колискою становлення української державності, демократичних традицій та народовладдя. Такі видатні пам'ятки, як острів Хортиця, ДніпроГЕС, проспект Соборний, пов'язані з Запоріжжям назавжди та надають йому неповторності.

Острів Хортиця - найбільший острів на Дніпрі (довжина 12,5 км, ширина до 2,5 км). Заповідник «Хортиця» внесено до державного реєстру пам'яток України. На його території налічується 63 пам'ятки археології та історії, 33 з яких знаходяться на загальнодержавному обліку. З північної частини острова відкривається чудова панорама на іншу візитну картку Запоріжжя - Дніпровську гідроелектростанцію, з бетонною дамбою в формі підкови довжиною 766 метрів. Запорізький дуб протягом століть завжди був місцем паломництва мільйонів людей, та однією з головних визначних пам'яток козацтва. Вражає архітектурний ансамбль головної вулиці міста - проспекту Соборного, однієї з найбільших вулиць Європи. Упродовж 11 км можна спостерігати симбіоз дореволюційної архітектури (цегельний стиль), довоєнної (конструк-тивізм) та повоєнної архітектури (сталінський ампір). Серед найбільш яскравих пам'яток архітектури проспекту - будинки Лещинського й Бадовського, Свято-Покровський собор, будинки Вегмана, Козлінера, Орлова, концертний зал ім.Михайла Глінки тощо. Головну вулицю Запоріжжя прикрашають численні площі, сквери й фонтани, серед яких Фонтан Життя на пл.Маяковського.

Розвитковий потенціал міста забезпечуватиме рух шляхом сталого розвитку в напрямі підвищення конкурентоспроможності, збереження та розвитку населення, залучення додаткових ресурсів на розвиток через активну інвестиційну політику, системну диверсифікацію економіки.

3. Обґрунтування стратегічного вибору

Стратегічний вибір мети та бажаної траєкторії розвитку міста розпочався з формулювання Місії та стратегічного Бачення його майбутнього на підставі аналізу ресурсів і проблем.

Місія міста - основне призначення міста та сенс його існування, причина появи, сукупність унікальних історичних і сучасних особливостей і конкурентних переваг, які у місті вже є, та які громада хотіла б зберегти для подальшого розвитку або здобути у свідомому процесі розвитку міста. Декларуючи Місію міста, громада самовизначається: «Хто ми є й що ми робимо».

Стратегічне Бачення - спільне, погоджене на основі консенсусу, уявлення жителів міста про те, яким воно має виглядати в майбутньому. Стратегічне Бачення відображає результат, якого громада прагне досягти в процесі реалізації стратегії розвитку. Воно спирається на основні характеристики міста та стратегічні напрями та стає головною ідеєю всього процесу стратегічного планування.

Комплекс проведених досліджень з вивчення думки підприємців, членів громади дав підстави для формування Стратегії розвитку міста Запоріжжя, як стратегії сталого розвитку на основі гармонійної трансформації економіки в напрямі енерго- та ресурсоефективності, глибокої диференціації на основі розвитку сфери послуг, креативної економіки, приведення довкілля у належний стан, всебічного сприяння збереженню населення міста.

МІСІЯ та СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ

Місія Запоріжжя:
Запоріжжя - хранитель історичної пам’яті, сакральний центр України, колиска української нації, духовний центр слов'янської цивілізації, національної сили духу, Хортицький поріг з минулого в майбутнє, динамічне та молоде місто сталевої сили й енергії.

Бачення розвитку міста Запоріжжя до 2028 року:
Запоріжжя - 2028:

- місто чистих енергій, кришталевого повітря, прозорих вод і охайних берегів, екологічно чисте та безпечне, з достатньою кількістю парків і скверів з цікавими місцями змістовного культурного відпочинку;
- потужний економічний центр з поступовим переважанням енергоефективної та екологічно дружньої креативної економіки, столиця «повітряних моторів», з гармонійним поєднанням високотехнологічного потенціалу та високим рівнем життя мешканців, безцінної культурно-історичної спадщини та унікального туристичного середовища;
- місто однаково комфортне в кожному своєму куточку, чисте, затишне, красиве, з широким спектром послуг, розвиненим і зручним громадським транспортом, стрімке та просторе як Дніпро;
- освітній і науковий центр світового рівня, де створено всі умови для розвитку особистих, творчих і професійних якостей людини; місто здоров'я, культури та спорту; духовної рівноваги та порозуміння, національної єдності, творчої самореалізації щасливих людей; місто вільне й творче, як ціле українство.

Проведені дослідження одностайно проблемним визначають стан довкілля внаслідок неефективного господарювання. Однак сфери реального

впливу на покращення стану довкілля ґрунтуються сьогодні на впровадженні всебічної ресурсо- та енергоефективності. Оскільки органи місцевого самоврядування можуть забезпечити сприяння розвиткові економіки через розбудову відповідної інфраструктури (технічної, урбаністичної, соціальної), то саме на це пропонується спрямувати спільні зусилля влади, бізнесу та громадськості.

В оцінках громадян питання загального покращення урбаністичного середовища превалює навіть над питаннями економічного розвитку. Але, формулюючи Бачення власного майбутнього, городяни на перше місце ставлять усе, що пов’язано з довкіллям (54% опитаних).

Місія та Бачення будь-якого міста - складові муніципального (територіального) бренду, а він має бути «штучним продуктом» (за формулюванням Місії можна впізнати місто). Основне призначення міста може з часом змінюватися (або є бажання громади це зробити), що відображається у формулюванні Бачення.

Місія та Бачення містить образ людини - жителя міста, які тут живуть, люблять свою малу батьківщину й хочуть, щоб їхні діти жили саме тут.

Члени Координаційної ради з розробки Стратегії визначили Місію та Бачення майбутнього громади у 2028 році, які відображають, як історичне призначення території, так і сучасні уявлення громади про свої конкурентні переваги для успішного стабільного розвитку.

Показники досягнення Бачення:

- Коефіцієнт (індекс) людського розвитку вищий, ніж в середньому по Україні.
- Збільшення середньої тривалості життя вище середньої по Україні - більше 72 років.
- Покращення стану повітряного басейну до належної якості.

Принципи розвитку міста:

- Основою розвитку міста є принципи сталого розвитку. Довкілля, економіка, соціальна сфера знаходяться в гармонійних відносинах, враховуються інтереси нинішніх і майбутніх поколінь.
- Управління містом здійснюватиметься на засадах якості (TQM-тотал кваліті менеджмент - управління якістю), доброго врядування з найширшим використанням новітніх технологій.
- Врядування базується на застосуванні превентивних принципів: проблеми вирішуються до настання критичних обставин.

4. Стратегічні напрями розвитку міста

Покращення стану довкілля є основною складовою Бачення розвитку міста, сформульованого робочою групою. Усі напрями розвитку міста, з яких складається Бачення, об’єднує ідея дбайливого ставлення та збереження довкілля, створення умов для комфортного проживання, гармонійного розвитку особистості.

З метою досягнення бажаного Бачення, на основі конкурентних переваг громади, визначено чотири стратегічних напрями розвитку Запоріжжя:

- Напрям A. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження.
- Напрям B. Місто підприємництва та креативної економіки.
- Напрям C. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики.
- Напрям D. Місто високої якості життя.

Запоріжжя – 2028:

- **місто чистих енергій, кришталевого повітря, прозорих вод і охайних берегів, екологічно чисте та безпечне, з достатньою кількістю парків і скверів з цікавими місцями змістовного культурного відпочинку;**
- **потужний економічний центр з поступовим переважанням енергоефективної та екологічно дружньої креативної економіки, столиця «повітряних моторів», з гармонійним поєднанням високотехнологічного потенціалу та високим рівнем життя городян, безцінної культурно-історичної спадщини та унікального туристичного середовища;**
- **місто однаково комфортне в кожному своєму куточку, чисте, затишне, красиве, з широким спектром послуг, розвиненим і зручним громадським транспортом, стрімке та просторе як Дніпро;**
- **освітній і науковий центр світового рівня, де створено всі умови для розвитку особистих, творчих і професійних якостей людини; місто здоров'я, культури та спорту; духовної рівноваги та порозуміння, національної єдності, творчої самореалізації щасливих людей; місто вільне й творче, як ціле українство.**

Рис. 3. Структура стратегічних напрямів і цілей Стратегії

Обрані стратегічні напрями взаємопов’язані між собою і визначають основні сфери функціонування громади в цілому, на яких необхідно концентрувати зусилля для досягнення позитивних результатів розвитку, захисту та відродження довкілля міста, підвищення конкурентоспроможності у боротьбі за інвестиції, нові робочі місця, трудові ресурси, податкові

надходження та бюджетне фінансування.

Усвідомлюючи різноманітність економічних та соціальних преференцій учасників стратегічного планування, Координаційна рада зазначає, що всі стратегічні Напрями розвитку міста Запоріжжя є рівноцінними та рівнозначними. Послідовність їх викладення у Стратегії ніяк не пов'язана із рівнем значущості для міста в цілому.

У кожному з Напрямів визначено низку необхідних Стратегічних та Оперативних цілей. Стратегічні цілі випливають із стратегічного Бачення і стратегічних Напрямів і утворюють рамки, в яких прийматимуться рішення щодо конкретних цілей та заходів. Сукупність стратегічних цілей має відповідати конкретному стратегічному напряму. Стратегічна ціль - бажаний результат «цілеспрямованої» діяльності у рішенні ключової проблеми з оптимальним використанням ресурсів. Досягнення Стратегічної мети - спосіб (засіб) рішення проблеми чи реалізації можливості.

Кожна стратегічна ціль конкретизується в оперативних цілях, що є конкретними, обмеженими у часі алгоритмами дій щодо досягнення стратегічних цілей. Сукупність оперативних цілей складає стратегічну ціль.

Оперативні цілі - це фактично проекти, що показують, як необхідно проводити зміни та визначають стратегічні цілі кількісно, показують терміни виконання, конкретних виконавців, результат виконання, обсяги та джерела фінансування, конкретні заходи. Кількість Оперативних цілей має бути такою, щоб досягти Стратегічної цілі.

4.1. Стратегічний напрям А. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження

Концепція напряму базується на визнанні присутності економічної складової в усіх сферах забезпечення життєдіяльності міста. Зміст напряму - інфраструктурне забезпечення енергоощадної та екологічно дружньої економіки й системи життєдіяльності міста - визначено з огляду на ключові проблеми економічного простору, де останнім часом скорочується наукоємна складова та складові, які б забезпечували створення доданої вартості.

Ринок комунальних послуг є економічною складовою, яка забезпечує, як диференціацію економіки через розвиток спектру послуг і робочих місць у цій сфері, так і загальне підвищення конкурентоспроможності території через впровадження енергоефективних та ресурсоощадних технологій у всіх галузях економіки та сферах життєдіяльності міста.

Передбачається, що частина послуг забезпечення життєдіяльності міста надалі буде знаходитися в комунальній власності, у тому числі всі послуги з водопостачання та водовідведення, а також теплопостачання в частині централізованого надання цих послуг.

Важливим елементом даного напряму є створення системи ефективного та економічно вигідного поводження з промисловими та твердими побутовими відходами. Має бути впроваджено роздільний збір, сортування та переробка ТПВ, використання частини відходів в якості сировини та джерел альтернативної енергії, налагоджено утилізацію мулових осадів центральних каналізаційних очисних споруд (ЦОС).

Розвиватиметься взаємодія підприємств міста та органів місцевого самоврядування, як в частині розвитку моніторингу за станом довкілля, так і постійної актуалізації стану системи життєзабезпечення міста відповідно до потреб.

Основні показники:

- Задоволеність мешканців станом довкілля.
- Динаміка смертності від онкозахворювань.

Результати SWOT-аналізу напряму А. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження

Сильні сторони	Слабкі сторони
- Наявні проектні потужності для виробництва енергоефективного обладнання різних видів - Значний рівень наукових, технологічних розробок у сфері впровадження енергоефективних технологій - Навчальна база для підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрів - Середня заробітна плата вища, ніж в середньому по Україні на 7% - Приєднання до Європейської ініціативи «Угода мерів» - Розроблено План дій сталого енергетичного розвитку міста Запоріжжя	- Значний рівень забруднення р. Дніпро та малих річок - Відсутність програм оздоровлення водної мережі, малих річок - Прямий скид промислових стоків у річки - Відсутність переробки мулових осадів систем водовідведення - Зосередженість значної частини великих промислових підприємств в центрі міста - Безальтернативне водопостачання міста - Велика кількість накопичених промислових відходів, низький рівень їх перероблення - Полігон ТПВ майже вичерпав свій ресурс - Відсутність дієвої програми поводження з ТПВ та їх переробки - Відсутність роздільного збору, вилучення

	цінних та небезпечних компонентів з відходів - Високий рівень викидів в атмосферне повітря від промислових підприємств і транспорту - Неузгодженість соціального, економічного, містобудівного та екологічного аспектів розвитку міста - Недостатня розвиненість екологічно безпечних видів транспорту - Відсутність досліджень впливу стану довкілля на здоров'я мешканців
Можливості	**Загрози**
- Законодавче забезпечення скорочення викидів в атмосферне повітря та промислових стоків	- Збільшення рівня захворюваності (онкологія, серце, дихальні шляхи) - Зростання алергічних захворювань

Проблеми напряму А. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження

- Великі обсяги утворення й накопичення промислових відходів, недостатність їх утилізації
- Відсутність швидкого реагування на несприятливі екологічні ситуації
- Неналежний санітарний стан міста, стихійні звалища
- Наднормативне забруднення атмосферного повітря, відсутність якісного моніторингу по всьому спектру шкідливих речовин атмосферного повітря та довкілля в цілому
- Забруднення річки Дніпро стоками (промисловими) та погіршення стану джерела питної води
- Недостатня свідомість громади щодо необхідності збереження довкілля
- Відсутність принципів збалансованості програмних документів (екологічна складова)
- Концентрація підприємств в центрі міста

Рис. 4. Структура стратегічних і оперативних цілей за напрямом розвитку А. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження

Стратегічна ціль А.1. Місто чистого довкілля

Сфери надання комунальних послуг, які є муніципальними монополіями, мають розвиватися шляхом підвищення економічної ефективності, впровадження технологій, які забезпечують збереження довкілля.

Зберігаючи у комунальній власності діючі та запроектований полігони ТПВ, місто забезпечує безпечне складування, утилізацію та захоронення ТПВ з сортуванням незначного відсотка відходів. Проблемою є відсутність потужностей для безпечного розміщення ТПВ у правобережній частині міста. Полігон ТПВ №2, який обслуговував правобережну частину міста, був закритий у лютому 2007 року, оскільки вичерпав свої можливості. Для будівництва полігону ТПВ №3 на території Сонячної сільської ради Запорізького району Запорізької області відведено земельну ділянку площею 27 га та отримано Державний акт на право постійного користування земельною ділянкою. Розроблено проект «Будівництво полігону твердих побутових відходів №3», проектно-кошторисна документація перерахована в цінах на серпень 2017 року, отримано експертний звіт ДП «Укрдержбудекспертиза», ведеться будівництво. У випадку збереження монополії планується забезпечити поетапний перехід до перероблення відходів на сировину (енергію) не менш, ніж 70% їх обсягів. Для решти забезпечити захоронення з наступним високим рівнем рекультивації використаних земель за сучасними технологічними переробкою та захороненням відходів.

В результаті активного виробничого природокористування підприємствами міста, які мають енергетично-сировинну спеціалізацію, утворюється та накопичується значний обсяг відходів виробництва. Частина їх у процесі виробництва переробляється та використовується в якості вторинних ресурсів, однак значна їх кількість нагромаджується на полігонах і в шламонакопичувачах. За даними Головного управління статистики у Запорізькій області загальний обсяг відходів (I-IV клас небезпеки), накопичених в місті на кінець 2015 року, склав 118 715,2 тис. т, у тому числі I-III класів небезпеки - 761,38 тис. т. У результаті виконання промисловими підприємствами природоохоронних заходів на полігонах промислових відходів звільнилася частина території, зменшилася кількість відходів за рахунок їх утилізації або повернення у виробничий процес. На засадах державно-приватного партнерства у місті створюються умови для скорочення обсягів промислових відходів через стимулювання підприємств до їх скорочення.

Загальна стратегія поводження з промисловими відходами - максимальне скорочення площі під полігонами промислових відходів та їх повернення у виробничий процес, а також виконання промисловими підприємствами заходів з утилізації промислових відходів.

Важливим елементом збереження довкілля є очищення мулових ставків на центральних каналізаційних очисних спорудах Лівого берега (ЦОС-1), які експлуатуються з 1969 року. Чистка ставків виконується драглайном, у зв’язку з цим їх глибина за час експлуатації значно збільшилася - до 1,5-2,5 м від необхідної 0,7 м.

Місто не має нормативних механізмів впливу на підприємства-забруднювачі атмосферного повітря. Тому соціально відповідальний бізнес бере на себе зобов'язання щодо скорочення викидів в атмосферне повітря шляхом переобладнання промислових потужностей, перехід на більш сучасні та менш шкідливі для довкілля технології, а також скорочення шкідливого впливу на довкілля через збільшення площі зелених насаджень як на території підприємств, так і на землях, спеціально відведених містом.

Для вирішення проблеми забруднення атмосферного повітря міста, спільно з основними промисловими підприємствами з урахуванням результатів моніторингу довкілля, який проводиться Гідрометом та ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України», розроблено Меморандум про спільні дії Запорізької міської ради та промислових підприємств у сфері покращення стану довкілля м.Запоріжжя, який був підписаний 09.06.2016, який передбачає впровадження додаткових до діючої міської програми природоохоронних заходів, спрямованих на скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел промпідприємств.

Водопостачання міста на 100% забезпечується використанням поверхневих вод басейну р. Дніпро, оскільки знаходиться у межах Українського кристалічного масиву, де запаси підземних вод незначні. Стан поверхневих вод є надзвичайно важливим не тільки з естетичної чи природоохоронної точки зору, а й як єдине джерело водопостачання міста. Загальна довжина р.Дніпро в межах м.Запоріжжя складає 24,2 км, середній багаторічний об'єм стоку (у створі м.Запоріжжя) - 53 куб.км, у маловодний рік він знижується до 32,7 куб.км. Природний режим стоку р.Дніпро зарегульований каскадом з шести водосховищ, які впливають на формування гідрологічного й гідрохіміч-ного режимів у районі міста (Дніпровське й Каховське водосховища). Екологічний стан поверхневих водних об'єктів і якість води в них є основними чинни-ками санітарного та епідемічного благополуччя населення. Крім р.Дніпро територією міста протікають декілька малих річок - Мокра Московка, Суха Московка, Верхня, Середня та Нижня Хортиця, Кабиця, велика кількість струмків. Загальна довжина малих річок в межах Запоріжжя складає 26 км, струмків - 11,5 км, балок із водотоками - 22,3 км. Важливою складовою оздоро-влення довкілля буде відновлення малих річок і їх органічне використання в міському просторі.
В частині водопостачання є потреба вивчати можливості та забезпечувати розвиток альтернативного водопостачання.

Передбачається розбудова системи моніторингу довкілля міста. На цей час дослідження його стану здійснюють суб'єкти державного моніторингу довкілля - Запорізький обласний центр з гідрометеорології та Державна установа «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України». Ця інформація розміщується на сайті центру з гідрометеорології та на сайті Запорізької облдержадміністрації. Необхідна організація відкритої системи моніторингу стану атмосферного повітря та інформування громадян.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ

Оперативна ціль А.1.1. Ресурсоефективне та економічно вигідне поводження з відходами

В частині поводження з ТПВ буде реалізовано концепцію «Від захоронення до повної утилізації», в основу якої покладено максимальне використання відходів для отримання додаткових джерел енергії. Відповідно до чинного законодавства необхідно впровадження роздільного збору ТПВ, зокрема, підготовка міста до впровадження сортування відходів та будівництва переробного підприємства з повним циклом переробки.

Сфери реалізації проектів	- Формування оптимальної системи полігонів для зберігання та захоронення відходів - Завершення будівництва полігону ТПВ №3 - Підготовка та будівництво підприємств з переробки ТПВ з метантанками й газогенераторними установками, а також з переробки небезпечних відходів - Впровадження селекційного збирання відходів - сучасна інфраструктура роздільного сортування ТПВ з забезпеченням значного відсотку сортування та переробки ТПВ з вилученням небезпечних та ресурсоцінних компонентів - Проведення кампанії у місцевих засобах інформації щодо необхідності роздільного збору сміття - Розробка програми поводження з відходами та удосконалення схеми санітарного очищення міста - Створення умов для МСБ в галузі переробки вторинних ресурсів
Результати досягнення цілі	- Створено систему ресурсоефективного та економічно вигідного поводження з відходами
Індикатори реалізації	- Збільшення частки переробки до 70% відходів - Відсоток стихійних звалищ відходів, відсоток захоронених відходів - Співвідношення частки перероблених та утилізованих відходів до утворених
Відповідальні	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Департамент з управління житлово-комунальним господарством міської ради - Управління з питань екологічної безпеки міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль А.1.2. Зменшення забруднення атмосферного повітря міста

Для скорочення викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел необхідно впроваджувати обладнання для очищення викидів, переобладнання промислових потужностей, перехід на більш сучасні та менш шкідливі для довкілля технології виробництва, що забезпечуватиметься впровадженням додаткових природоохоронних заходів, спрямованих на скорочення обсягів викидів.

Для вирішення проблем забруднення атмосферного повітря пересувними джерелами необхідна розбудова раціональної системи транспортного сполучення відповідно до Генерального плану міста, перегляд маршрутів міських перевезень, покращення транспортного забезпечення міських пасажирських

перевезень шляхом надання пріоритетності використання електротранспорту (тролейбусів, трамваїв, електробусів), збільшення на маршрутах міста транспорту великої та середньої пасажиромісткості. Необхідно вимагати використання паливо-мастильних матеріалів, які відповідають сучасним екологічним нормам відповідно до чинного законодавства. Сприятиме зниженню шкідливого впливу на мешканців створення нових зон зелених насаджень між житловою забудовою та автомагістралями.

Сфери реалізації проектів	- Розвиток автоматизованої системи контролю та обліку викидів на джерелах забруднення - Моніторинг виконання Меморандуму про спільні дії Запорізької міської ради та промислових підприємств у сфері покращення стану довкілля м.Запоріжжя - Впровадження екологізації та індустріального симбіозу промислових підприємств - Повторне використання вловленого пилу газоочисток в якості сировини для виробництва продукції підприємств
Результати досягнення цілі	- Покращення стану атмосферного повітря - Населення поінформоване про стан атмосферного повітря
Індикатори реалізації	- Скорочення / збільшення викидів в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, т на рік - Показники якості атмосферного повітря
Відповідальні	- Управління з питань екологічної безпеки міської ради - Промислові підприємства
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль А.1.3. Безпечне водопостачання та водовідведення

Безпечне та ощадне водопостачання для міста можливе через покращення системи комунального водопостачання та водовідведення КП «Водоканал». Необхідно впровадити замкнені цикли, використання локальних очисних споруд для зливових стоків, що призведе до зменшення обсягів забору води, та запровадити схеми повторного використання води для технічних потреб.

Необхідним є організація екологічно безпечного каналізування. Планується поетапна реконструкція мулових ставків з застосуванням сучасних технологій для їх оздоровлення, максимальне скорочення площі з удосконаленням технологічного процесу обробки осаду, покращення відводу мулової води та запобігання забрудненню ґрунтових вод, прискорення процесу висихання. Буде забезпечено припинення експлуатації полів фільтрації на острові Хортиця. Доцільним є залучення науковців до вивчення та вирішення питань очищення водойм у природний спосіб.

Для безпечного водоспоживання також необхідні дослідження та пошук варіантів спільної участі споживачів питної води щодо встановлення фільтрів для очищення у місцях використання води. Стратегічним проектом в частині водопостачання може бути комплекс заходів з вивчення можливостей забезпечення альтернативного водопостачання міста, вивчення та застосування локальних способів очищення води.

Сфери реалізації проектів	- Зменшення обсягів забору води через впровадження замкнених циклів, удосконалення технології очищення та знезараження води, впровадження повторного використання промивних та дренажних

	вод - Встановлення додаткових систем (фільтрів) для очищення води у місцях водоспоживання - Біобезпека водопостачання та водовідведення - Скорочення енергоспоживання в процесі водопостачання та водовідведення - Скорочення площі полів фільтрації (зокрема на о. Хортиця), впровадження сучасних технологій - Реконструкція центральних каналізаційних очисних споруд (ЦОС-1, ЦОС-2)
Результати досягнення цілі	- Забезпечено безпечне та ощадне водопостачання населення питною водою належної якості та водовідведення міста
Індикатори реалізації	- -Зменшення обсягів використання свіжої води для виробничих потреб - Кількість реконструйованих мулових ставків
Відповідальні	- Департамент з управління житлово-комунальним господарством міської ради - Управління з питань екологічної безпеки міської ради - КП «Водоканал»
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль А.1.4. Поліпшення екологічного стану малих річок та річки Дніпро

Водопостачання Запоріжжя забезпечується використанням поверхневих вод басейну р. Дніпро. Для поліпшення стану малих річок та річки Дніпро планується щороку здійснювати заходи з відновлення й підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану малих річок шляхом очищення русл, очищення та укріплення берегової лінії, скорочення (припинення) скидів у малі річки забруднених зворотних вод, забезпечення режиму припустимої господарської діяльності у межах прибережних захисних смуг.

Оперативні завдання/ Сфери реалізації проектів	- Організація контролю за якістю і кількістю скинутих у водні об’єкти стічних вод по випускам дощової каналізації міста - Розробка заходів з оздоровлення екологічного стану р.Дніпро в межах міста - Відновлення й підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану водних об’єктів міста - Впровадження громадського моніторингу стану водоохоронних зон та захисних смуг
Результати досягнення цілі	- Поліпшено санітарного стану малих річок та річки Дніпро
Індикатори реалізації	- Довжина розчищених русл річок (водойм)
Відповідальний	- Управління з питань екологічної безпеки міської ради - Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль А.1.5. Екологічний моніторинг та інформування

Передбачається організація відкритої системи моніторингу стану атмосферного повітря та інформування громади щодо результатів спостережень суб’єктів державного моніторингу довкілля - Запорізького обласного центру з

гідрометеорології та Державної установи «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України» на сайті міської влади та придбання обладнаної пересувної лабораторії контролю довкілля для Державної установи «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України».

Сфери реалізації проектів	- Організація та розбудова відкритої системи моніторингу стану довкілля, зокрема, атмосферного повітря, вод, ґрунтів - Організація механізму обміну інформацією щодо моніторингу складових довкілля між службами автоматизованої системи обліку й контролю основних забруднюючих речовин на території міста усіх відомств - Впровадження системи інформування населення про стан довкілля
Результати досягнення цілі	- Створено відкриту систему моніторингу стану складових довкілля та інформування громади щодо результатів спостережень
Індикатори реалізації	- Підвищення рівня інформування громадян про стан навколишнього середовища
Відповідальний	- Управління з питань екологічної безпеки міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль А.2. Ресурсоощадна та енергоефективна система життєзабезпечення міста

Місто Запоріжжя потребує впровадження комплексу заходів щодо забезпечення сталості систем життєзабезпечення, основою якої є енергозбереження. Як місто-учасник Європейської ініціативи «Угода Мерів», Запоріжжя має певні зобов'язання перед європейською спільнотою. У місті затверджено План дій сталого енергетичного розвитку на 2016-2020 роки (ПДСЕР), який є системним документом комплексного впровадження енергоменеджменту. Основною метою ПДСЕР є підвищення рівня енергетичної незалежності міста до 2030 року. В рамках даної стратегії планується здійснення заходів з ефективного використання енергоресурсів у житловому фонді та будівлях бюджетної сфери за умови збереження й підвищення комфорту перебування.

Впровадження енергоефективних технологій сукупно з подоланням монополізації в цій галузі, розвитком ринку надання комунальних послуг сприятиме перетворенню підприємств даної сфери в рентабельні та ефективні виробництва, де може бути створено значну кількість робочих місць.

Місто сприятиме розширенню спектру можливих постачальників енергії, у тому числі за формою власності.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль А.2.1. Розвиток міської системи управління енергетичними ресурсами

Системне комплексне впровадження масштабного енергоменеджменту з метою повної енергетичної незалежності міста до 2050 року відбуватиметься відповідно до Плану сталого енергетичного розвитку міста Запоріжжя. На основі чинного нормативно-правового забезпечення розбудовуватиметься система енергетичного менеджменту, якою буде охоплено житловий фонд,

будівлі соціальної сфери комунальної власності Запорізької міської ради та комунального господарства.

Сфери реалізації проектів	- Системне комплексне впровадження масштабного енергоменеджменту - Використання вторинних теплоносіїв підприємств міста - Впровадження стандартів енергоспоживання для житлового фонду, будівель соціальної сфери та комунального господарства - Впровадження міської програми енергомоніторингу
Результати досягнення цілі	- Відбувається впровадження масштабного енергоменеджменту
Індикатори реалізації	- Скорочення обсягу викидів CO_2 до 2020 року
Відповідальні	- Департамент економічного розвитку міської ради - Департамент з управління житлово-комунального господарства міської ради - КП «ЗЕНА» Запорізької міської ради - Енергоменеджери 2-го рівня в складі виконавчих органів Запорізької міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль А.2.2. Розвиток мереж громадського електротранспорту

Мережа міського електротранспорту розвиватиметься як комунальний громадський транспорт за рахунок розвитку мережі електрозабезпечення та оновлення муніципального парку електротранспорту, у тому числі, електробусів.

Планується реконструкція існуючої трамвайної колії з улаштуванням шпально-щебневої конструкції на сумісному полотні з верхнім покриттям з залізобетонних дорожніх плит, модернізація існуючих тролейбусних мереж для районів міста, розвиток маршрутів електробусів.

Сфери реалізації проектів	- Реконструкція існуючої мережі трамвайних колій з улаштуванням шпально-щебеневої конструкції на сумісному полотні з верхнім покриттям з залізобетонних дорожніх плит - Розвиток мережі тролейбусних маршрутів в районах міста - Модернізація системи електрозабезпечення громадського електротранспорту - Модернізація парку міського електротранспорту
Результати досягнення цілі	- Розширено й модернізовано мережі громадського електротранспорту
Індикатори реалізації	- Збільшення відсотку покриття потреб у громадському транспорті електротранспортом шляхом впровадження програми «Запорізький трамвай» - Придбання нового рухомого складу електротранспорту
Відповідальні	- Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради - ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс»
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

- *Міська цільова програма «Забезпечення належної та безперебійної роботи Запорізького комунального підприємства міського електротранспорту «Запоріжелектротранс»*

Оперативна ціль А.2.3. Енергоефективні системи вуличного освітлення міста

Для скорочення споживання електроенергії планується створення системи «розумного» забезпечення міського освітлення та використання альтернативних джерел енергії на всій території міста.

Сфери реалізації проектів	- Створення системи «розумного» забезпечення міського освітлення з застосуванням альтернативних джерел енергії на основі світлодіодних світильників - Поетапне запровадження енергоефективного зовнішнього освітлення мікрорайонів міста
Результати досягнення цілі	- Створено систему «розумного» забезпечення міського освітлення з застосуванням альтернативних джерел енергії
Індикатори реалізації	- Питомий обсяг енергоспоживання мережі освітлення
Відповідальні	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Департамент економічного розвитку міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль А.2.4. Енергоощадне, комфортне житло та енергоефективні будівлі бюджетної сфери

Планується поетапне підвищення енергоефективності житлових будинків, як у районах багатоповерхової забудови, так і в приватному секторі, на основі застосування принципу «ефективний власник - енергоефективне житло». План дій сталого енергетичного розвитку, який є системним документом комплексного впровадження енергоменеджменту передбачає: до 2030 року зниження в 3 рази потреби в тепловій енергії на опалення в 2418 житлових будинків, зниження в 3 рази споживання природного газу в системі теплопостачання; заміщення природного газу в бюджетній сфері та системі гарячого водопостачання міста місцевим паливом та енергією на 100%. Для досягнення таких показників необхідне активне інформування населення щодо можливостей реалізації проектів в рамках державних та міжнародних програм.

У місті діє програма відшкодування відсоткових ставок за залученими в кредитно-фінансових установах короткостроковими кредитами, що надаються об’єднанням співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельним кооперативам на реалізацію енергозберігаючих і енергоефективних проектів в житлово-комунальному господарстві на 2017 - 2019 роки.

Для забезпечення енергоефективності будівель соціальної сфери (освіта, охорона здоров’я, соціальний захист, культура, спорт) буде розроблено та реалізовано проекти з енергоефективності цих галузей, що передбачають впровадження сучасних технологій енергоспоживання муніципальних установ. Основні цілі SEAP Запоріжжя поділяються на три напрямки: енергетичні цілі; фінансові цілі; кліматичні цілі. Зазначені цілі відповідають існуючим потребам міста й зобов’язанням, що передбачені Європейською ініціативою «Угода Мерів» до 2020 року.

Сфери реалізації проектів	- Активне інформування населення щодо можливостей реалізації проектів в рамках державної програми «Тепла оселя» - Відшкодування відсоткових ставок по кредитних коштах, залучених ОСББ та ЖБК на впровадження заходів з енергозбереження та енергоефективності у багатоквартирних будинках - Термомодернізація житлових багатоповерхових будинків - Заміщення природного газу у системах гарячого водопостачання багатоповерхових житлових будинків за рахунок використання потенціалу скидного тепла вентиляційних систем та сонячної енергії. - Термомодернізація будівель установ бюджетної сфери - Переведення теплопостачання будівель установ бюджетної сфери на гранульоване паливо та теплові насоси - Модернізація теплових вводів багатоповерхових житлових будинків та громадських будівель на базі індивідуальних теплових пунктів - Переведення гарячого водопостачання міста на скидне тепло від ЦОС-1 - Будівництво газопоршневих когенераційних установок у комунальних котельнях міста - Використання вторинних теплоносіїв підприємств металургійного комплексу для підігріву води - Впровадження інноваційних технологій утилізації тепла стічних вод - Облаштування житлових будинків сонячними колекторами для підігріву води
Результати досягнення цілі	- Підвищено до належного рівня енергоефективність житлових будинків у районах багатоповерхової забудови та в приватному секторі
Індикатори реалізації	- Зниження потреби в тепловій енергії на опалення в 121 будівлі бюджетної сфери - Заміщення природного газу на теплопостачання в 121 будівлі бюджетної сфери за рахунок місцевих відновлювальних джерел енергії - Зниження потреби в тепловій енергії на опалення 214 житлових багатоповерхових будівель
Відповідальні	- Департамент з управління житлово-комунального господарства міської ради - Департамент освіти і науки міської ради - Департамент охорони здоров’я міської ради - Департамент економічного розвитку міської ради - Комунальні підприємства
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

- *Міська цільова Програма «ВІКНА» по заміні старих вікон на нові енергозберігаючі у бюджетних установах міста Запоріжжя на 2017-2021 роки*
- *Програма відшкодування відсоткових ставок за залученими в кредитно-фінансових установах короткостроковими кредитами, що надаються ОСББ та ЖБК на реалізацію енергозберігаючих та енергоефективних проектів на 2017-2019 роки*
- *Державна програма «Тепла оселя»*

4.2. Стратегічний напрям В. Місто підприємництва та креативної економіки

Концепцією напряму є диверсифікація економіки міста через розвиток малого й середнього підприємництва та інновацій, підвищення наукоємності усіх галузей економіки за умов балансу між традиційними галузями та створення умов для підвищення гнучкості економіки міста та її конкурентоспроможності. За рахунок всебічної підтримки інвестицій у наукоємні виробництва з високим рівнем енергозбереження та ресурсозбереження доцільно створити умови для загального оздоровлення економіки міста, як в сенсі підвищення її конкурентоспроможності, так і в сенсі скорочення негативних впливів на довкілля. У традиційній економіці це будуть машинобудування та літакобудування, продовження наукових пошуків щодо нових матеріалів.

Підтримка підприємництва через створення сприятливих умов для його розвитку полягатиме у впровадженні сучасних управлінських технологій, створенні відповідних нормативно-правових умов для реєстрації, діяльності, розвитку бізнесу. Створення умов для підтримки малого та середнього бізнесу, загалом місцевого виробника буде платформою для розвитку галузей виробництва, послуг з високим рівнем доданої вартості.

Спільні зусилля підприємництва та влади буде спрямовано на пошук та просування товарів та послуг місцевих виробників на українському та міжнародних ринках.

Підтримка Креативної економіки, як складової економіки міста, частка якої має поступово зростати, полягатиме у створенні умов для її розвитку. Креативна економіка - це система, в якій і творчість, і соціально-культурний аспект визнані однаково важливими. Креативна економіка розглядається, як нова модель зростання, що передбачає підвищення наукоємності виробництв, а також відносно невеликі початкові інвестиції у «м'яку» інфраструктуру - (Soft infrusructure) - це передусім інфраструктура знання або людський капітал: включно з інституціями, ідеями, культурними нормами, концептами й рішеннями. Це те, що дозволяє підтримувати роботу складних логістичних систем і виготовляти будь який матеріальний продукт, а також зробити його надійнішим, менш витратним, екологічно безпечним.

Креативна економіка є одним з секторів глобальної економіки, що найдинамічніше розвивається та передбачає отримання прибутку завдяки створенню й використанню інтелектуальної власності. Така економіка працює на перетині культури, технологій та бізнесу. Основними гравцями креативної економіки є не лише бізнес (великі підприємства та корпорації творчих індустрій, малі та середні фірми так званих креативних кластерів), але й традиційні організації культури (такі як театри, музеї та бібліотеки), а також посередницькі агенції (між владою та бізнесом), ціллю яких є підтримка культурних індустрій і які виконують консультативні функції, аналіз і оцінку подальшого розвитку. В центрі такої економіки - творчі, незалежні люди з інноваційними ідеями та винахідливістю. Креативна економіка та культурний

капіталізм впливають на образ міст, а також стимулюють нову міську сегрегацію.

У рамках креативної економіки буде сформовано нові економічні моделі, безпечні для довкілля, та нові типи соціальних відносин. За визнанням провідних економістів світу креативні індустрії, становлять від 3% до 12% світового ВВП, отже місто має великі перспективи розвитку за рахунок саме цього типу економіки.

Основні показники:

- Кількість нових робочих місць для жінок та чоловіків в галузях, відмінних від металургії та енергетики;
- Збільшення частки послуг у валовому обсязі товарів та послуг.
- Збільшення частки малого та середнього бізнесу у валовому регіональному продукті.
- Підвищення наукоємності товарів та послуг.
- Диверсифікація ринків збуту товарів і послуг.

Результати SWOT-аналізу напряму В. Місто підприємництва та креативної економіки

Сильні сторони	**Слабкі сторони**
- Наявні проектні потужності для виробництва енергоощадного обладнання різних видів - Значний рівень наукових, технологічних розробок в сфері впровадження енергоощадних технологій - Навчальна база для підвищення кваліфікації / перекваліфікації кадрів - Середня заробітна плата вища, ніж в середньому по Україні на 7% - Значний туристичний потенціал міста (особливості історичного розвитку, національно-культурне різноманіття, специфічна архітектура міста, природні об’єкти)	- Неузгодженість соціального, економічного, містобудівного та екологічного аспектів розвитку міста - Значне техногенне навантаження на довкілля внаслідок високого рівня розвитку промисловості в місті - Велика кількість промислових відходів, які нагромаджуються на полігонах, у шламосховищах і хвостосховищах - Значні площі виробничих територій, які не використовуються за призначенням - Переважна більшість підприємств металургійної, машинобудівної, хімічної галузі мають зношену інфраструктуру та обладнання, вимагають значних інвестицій - Експортний потік, орієнтований переважно на російський ринок - Більшість підприємств міста відносяться до важкої промисловості та мають високий рівень енергоспоживання - Скоротили або припинили свою діяльність науково-дослідні інститути - Навантаження на одну вакансію в місті в 2016 році становило 16 осіб
Можливості	**Загрози**
- Значний кліматичний та технологічний потенціал для впровадження сонячної енергетики - Підвищення конкурентоспроможності продукції металургійних підприємств сприятиме впровадженню енергоощадних технологій	- Руйнування або погіршення стану системи транспортного сполучення - Погіршення інвестиційного клімату - близькість до зони АТО - Подальша концентрація у місті екологічно небезпечних виробництв

Проблеми напряму В. Місто підприємництва та креативної економіки
- Відсутність достатньої кількості якісних робочих місць (високий рівень безробіття, недостатня можливість працевлаштування) - Низькі перспективи у молоді щодо навчання, роботи, стагнація промислових майданчиків, сировинно-ресурсна спрямованість підприємств - Недостатня диверсифікація діяльності малого та середнього бізнесу - Високий рівень тіньової економіки - Нерозвинена туристична інфраструктура - Відсутність оптимальних транспортних зав'язків «схід-захід» - Відсутня промоція міста, низький рівень популяризації історії міста

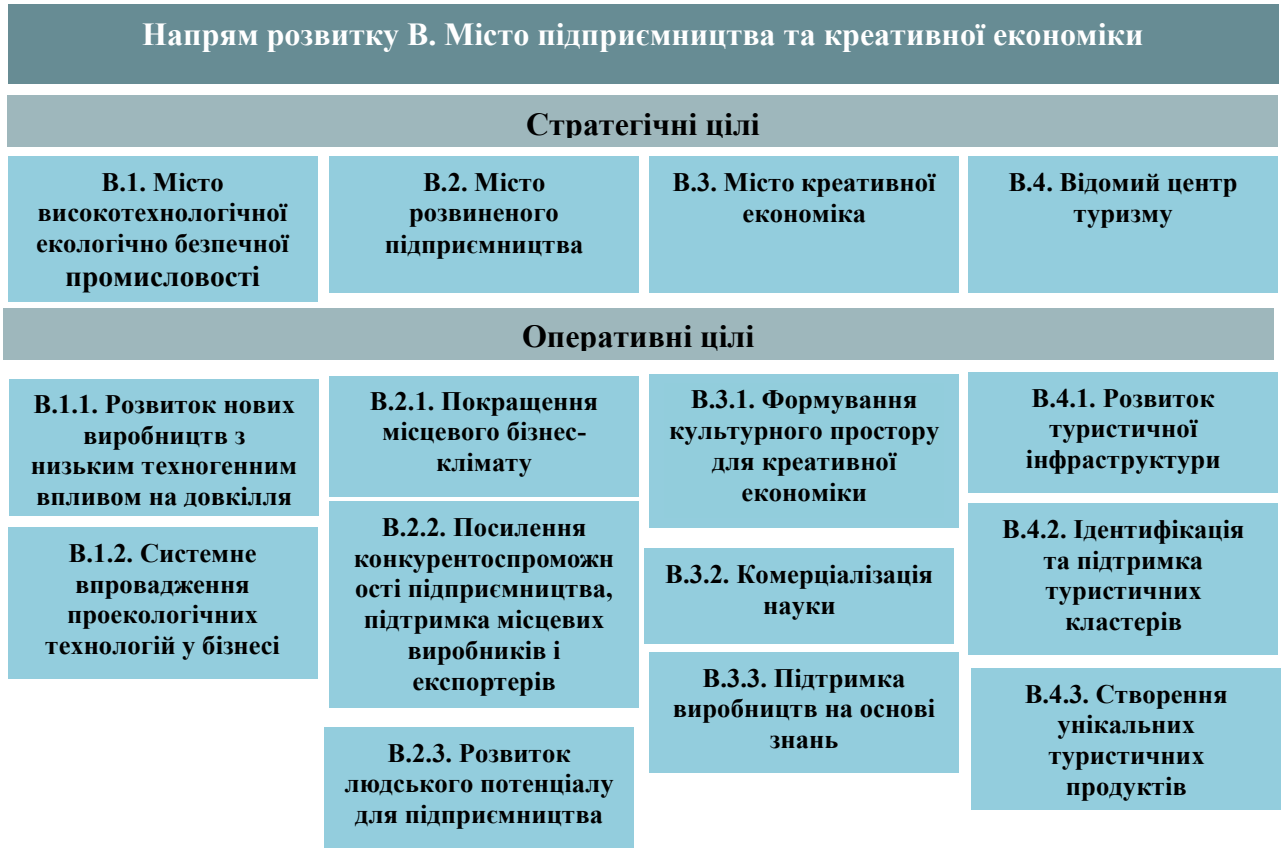

Рис. 5. Структура стратегічних і оперативних цілей за напрямом розвитку В. Місто підприємництва та креативної економіки

Стратегічна ціль В.1. Місто високотехнологічної екологічно безпечної промисловості

Структура економіки міста й надалі буде представлена комплексом підприємств важкої промисловості. Концепція сталого розвитку міста передбачає найширше застосування принципів інженерної екології щодо подальшого розвитку сектору важкої індустрії, комплексний підхід до взаємодії промислового виробництва з навколишнім природним середовищем на основі створення й раціонального функціонування природно-промислових систем різного рангу. Міська рада на умовах партнерства шукатиме механізми впливу для зменшення шкідливого впливу на довкілля, одним із головних завдань якої є

поглиблення реальної співпраці науковців і підприємців.

Передбачається забезпечення рівних конкурентних умов для бізнесів з високим рівнем наукоємності та застосування технологій, дружніх до довкілля. Стратегія передбачає створення технопарків, промислових бізнес-інкубаторів для забезпечення максимально сприятливих умов для підприємств машинобудівної галузі, виробництва високоточного обладнання. Забезпечуватимуться умови для взаємодії бізнесу та науковців, будуть створюватися майданчики для презентації наукових досліджень (віртуальні виставки).

Додаткові зовнішні ресурси для впровадження проектів цього напряму необхідно залучати, зокрема, шляхом промоції інвестиційного та інноваційного потенціалу м.Запоріжжя.

До проблем, які планується подолати унаслідок реалізації стратегічної цілі відносяться: низький рівень створення нових робочих місць, які задовольняють громаду; високий рівень конкуренції на ринку праці; малий спектр вибору робочих місць для молоді.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль В.1.1. Розвиток нових виробництв з низьким техногенним впливом на довкілля (зокрема переробних індустрій та логістики)

Місто розташоване у центрі великого сільськогосподарського району, який може бути постачальником значних обсягів сільськогосподарської сировини для переробних підприємств. Невисокий рівень ємності місцевого ринку нівелюватиметься тим, що Запоріжжя є частиною Придніпровської міської агломерації (загальна кількість населення близько 2,5 млн. осіб) та логістичними можливостями.

Структура використання земель сільськогосподарського призначення в регіоні та виробництва сільськогосподарської сировини забезпечуватимуть розвиток ринку її переробки та просування продукції на ринки Дніпропетровської та Запорізької областей за умови підкріплення відповідними логістичними можливостями. Планується створити умови для розвитку нових економічних напрямів в сфері переробки та транспортування продуктів сільськогосподарської переробки.

На територіях браунфілдів буде підготовлено території для агропромислових парків та логістичних центрів на підставі розробленої концепції розвитку логістики в Запорізькій області.

Попередньо створено умови для розвитку технополісів та центрів трансферу технологій в машинобудуванні, хімічній промисловості, енергетиці, зокрема виробництво сонячних батарей.

Сфери реалізації проектів	- Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємництва (положення про інвестиції) - Забезпечення екологічної безпеки та соціальної відповідальні промислових виробництв міста - Диверсифікація економіки міста - Розвиток промислових бізнес-інкубаторів, в першу чергу для переробних індустрій - Створення індустріальних (технологічних) і логістичних парків для розвитку наукоємних виробництв, у т.ч. виробництва

	органічних елементів для сонячної енергетики - Розвиток малого авіабудування - Інфраструктурне забезпечення умов для створення нових виробництв - Переробка продукції сільськогосподарського виробництва на основі зелених технологій - Підтримка проектів машинобудування у співпраці зі світовими лідерами галузі
Результати досягнення цілі	- Відбувається створення нових підприємств з мінімальним техногенним впливом на довкілля
Індикатори реалізації	- Кількість створених робочих місць у галузях, відмінних від металургії та хімічної промисловості - Обсяг інвестицій, залучених в економіку міста
Відповідальний	- Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Департамент економічного розвитку міської ради - МСП
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль В.1.2. Системне впровадження проекологічних технологій у бізнесі

Екологізація всіх ланок економіки України, формування ринку екотехнологій, екопослуг, впровадження проекологічних технологій є запорукою конкурентоспроможності бізнесів на міжнародних ринках. Відповідно до Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» одними з основних інструментів реалізації національної екологічної політики є впровадження систем екологічного управління та екологічного маркування, які використовуються в системі ISO 14000. Досягнення даної оперативної цілі відбуватиметься за співпраці з Запорізьким науково-виробничим центром стандартизації, метрології та сертифікації. Підвищення соціальної відповідальності бізнесу сприяє свідомому ставленню до стану довкілля Запоріжжя. Впровадження проекологічних технологій разом зі збільшенням площ зелених насаджень та впровадженням постійного моніторингу сприятиме покращенню стану повітряного басейну міста. Системна діяльність за цим напрямом сприятиме створенню нових робочих місць та підвищенню попиту на нові технології й знання.

Ще одним потужним механізмом розвитку підприємництва та виробництв на основі сучасних технологій є реалізації плану дій сталого енергетичного розвитку міста Запоріжжя. Україна майже не має прикладів системного розвитку підприємництва у даному напрямі. Саме тут можливе активне зростання для бізнесу: від технологій альтернативної енергетики до енергоефективності будівель. Однак для цього потрібні нові кадри, нова логістика, які можуть сформуватися в кластері енергоефективності.

Сфери реалізації проектів	- Заміна обладнання та впровадження екологічно чистих технологій на підприємствах-забруднювачах - Впровадження сучасних технологій при виробництві тепла комунальними підприємствами міста - Розвиток екопослуг - Формування та розвиток кластерів енергоефективності

	- Створення умов для екологічної сертифікації продукції у співпраці з Запорізьким науково-виробничим центром стандартизації, метрології та сертифікації
Результати досягнення цілі	- Системно впроваджуються проекологічні технології на підприємствах міста
Індикатори реалізації	- Зниження викидів та оздоровлення повітряного басейну міста - Кількість інноваційно-активних підприємств, одиниць - Обсяг реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції, %
Відповідальні	- Підприємства-забруднювачі - Управління з питань екологічної безпеки міської ради - Департамент економічного розвитку міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль В.2. Місто розвиненого підприємництва

Запоріжжя як сформований металургійний центр з розвиненим машинобудуванням потребує подальшого розвитку, трансформації в бік підвищення технологічності виробництв і поступової диверсифікації економіки для забезпечення сталості розвитку міста, його осучаснення. Стратегічною метою є збереження економічного потенціалу міста, підтримка процесів просування на нові ринки, використовуючи потужний потенціал та гнучкість малого та середнього бізнесу. Особливістю промислових міст є низький рівень культури підприємництва, його традицій. Тому органи місцевого самоврядування та, власне, представники малого та середнього бізнесу мають спрямувати зусилля на розвиток підприємницького духу: з одного боку підвищення поваги до підприємництва, формування позитивного образу підприємця, з іншого - підвищення підприємницької культури, розвитку соціальної відповідальності бізнесу.

Підтримка підприємництва забезпечуватиметься через розвиток бізнес-інфраструктури, системи підтримки стартапів, оптимізації регуляторної політики. Для покращення місцевого бізнес-клімату планується розробка деталізованої Програми підтримки малого та середнього підприємництва.

Перспективними напрямами будуть виробництво нових матеріалів, впровадження енергозберігаючих технологій в усі сфери життя, покращення надання послуг для підприємців, сприяння розвитку ІТ-сфери, розбудова онлайн-сервісів для підприємництва.

До проблем, які планується подолати внаслідок реалізації стратегічної цілі відносяться: високий рівень конкуренції на ринку праці; малий спектр вибору робочих місць для молоді; складний процес запуску бізнесів; відсутність можливостей у МСП щодо вивчення потреб ринку.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль В.2.1. Покращення місцевого бізнес-клімату

Важливим завданням є вдосконалення системи надання адміністративних послуг підприємництву, зменшення регуляторного впливу на бізнес за умов удосконалення регуляторної діяльності міської ради та забезпечення прозорості

розподілу й використання комунальних ресурсів для СПД. Це досягатиметься шляхом розміщення у вільному доступі постійно оновлюваних баз даних, створення максимально сприятливих умов для самозайнятості населення, впровадження використання цифрових підписів, перехід на електронний документообіг, дерегуляцію підприємницької діяльності.

Сфери реалізації проектів	- Розвиток сучасних Центрів надання адміністративних послуг. - Організаційне забезпечення управлінської підтримки підприємництва - Впровадження електронного документообігу, он-лайн сервісів для підприємництва - Оптимізація надання адміністративних послуг для бізнесу. - Створення прозорих умов доступу до ресурсів - Маркетингова підтримка МСП
Результати досягнення цілі	- Створено сприятливий бізнес-клімат - Покращено поінформованість місцевого бізнесу щодо інституційних, ресурсних можливостей
Індикатори реалізації	- Час, витрачений на отримання дозволів і погоджень
Відповідальний	- Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Департамент комунальної власності та приватизації міської ради - Департамент архітектури та містобудування міської ради - Управління з питань земельних відносин міської ради - Виконавчі органи, які надають дозвільні послуги
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль В.2.2. Посилення конкурентоспроможності підприємництва, підтримка місцевих виробників і експортерів

Потреба в пошуку нових ринків для місцевого бізнесу вимагає активного та швидкого реагування на ситуацію і є одним із найважливіших пріоритетів. Всебічна підтримка бізнесу здійснюватиметься шляхом просування інформації про місцевого виробника на міжнародному рівні. В рамках досягнення оперативної цілі у співпраці із торгово-промисловою палатою буде організовано постійне інформування суб'єктів МСП щодо тенденцій світових ринків, організовано взаємодію з посольствами визначеного кола країн для організації презентації місцевих бізнесів в країнах - можливих імпортерах.

Сфери реалізації проектів	- Створення умов для активного просування та підтримки місцевого виробника шляхом розбудови міжнародних економічних зв'язків - Дні Запоріжжя в країнах світу, посольствах країн - Створення мереж підтримки МСП на внутрішньому ринку. Онлайн-виставки місцевих виробників - Моніторинг ринку та визначення пріоритетних галузей для МСБ - Інвестиційний портфель Запоріжжя - Проведення виставкових заходів для представлення інтересів і потенціалу суб'єктів господарювання - Створення умов для сертифікації продукції місцевих виробників
Результати досягнення цілі	- Збільшення кількості підприємств-експортерів - Активне позиціонування виробників Запоріжжя на внутрішньому ринку України
Індикатори реалізації	- Обсяг експорту по відношенню до попереднього року - Загальний обсяг реалізованої продукції та послуг до

	попереднього року - Кількість проведених виставкових/ярмаркових заходів за участі місцевих товаровиробників
Відповідальні	- Департамент економічного розвитку міської ради - Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Запорізька торгово-промислова палата
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль В.2.3. Розвиток людського потенціалу для підприємництва

Оскільки основним джерелом впливу на якість робочої сили була й залишатиметься система освіти, передбачається створити умови для кращого забезпечення кадрами шляхом постійного вивчення потреб ринку праці та адаптацію навчальних програм системи ПТНЗ до його потреб.

Крім цього, є потреба у створенні системи постійного навчання упродовж життя для представників малого та середнього бізнесу на основі гендерної рівності. На основі конкурсу буде визначено організації, які братимуть участь в організації такого навчання. Важливим елементом розвитку буде забезпечення кадрами структурних підрозділів органів місцевого самоврядування на основі спеціальних навчальних програм.

Сфери реалізації проектів	- Моніторинг ринку праці та адаптація навчальних програм ПТНЗ - Мережа молодіжних коворкінг-центрів - Бізнес-школа Запоріжжя (на базі ВНЗ) - Школа конкурентоспроможності для МСП з використанням сучасних методів, технологій, враховуючи інтереси різних груп населення (молодь, жінки, люди з обмеженими можливостями, ВПО) - Консультаційні центри для стартаперів. «Майстерня стартапів» з акцентом на перспективні та інноваційні галузі» - Розвиток підготовки майстрів традиційних промислів
Результати досягнення цілі	- Підготовка фахівців, затребуваних на місцевому ринку праці, готових до самозайнятості
Індикатори реалізації	- Кількість МСП на 10 000 населення
Відповідальний	- Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Департамент освіти і науки міської ради - Департамент культури і туризму міської ради - Запорізький міський центр зайнятості
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль В.3. Місто креативної економіки

Концепція досягнення стратегічної цілі ґрунтується на тому, що Запоріжжя - місто, спрямоване у майбутнє, має значний культурний і науковий потенціал. Одним з найбільш перспективних напрямків розвитку є індустрії, що походять з індивідуальної творчості, навичок і талантів та мають потенціал до формування добробуту й створення робочих місць через генерування та вико-

ристання інтелектуальної власності. Креативна економіка покликана сформувати привабливий інвестиційний клімат, сприяти зростанню соціальної злагоди та розвитку соціальної сфери, модернізувати галузі освіти та культури. Для міста це сфера ІТ-технологій, творчого та наукового пошуку в сфері точного машинобудування, дизайну в найширшому розумінні слова (починаючи від проектування точних машин, архітектурних рішень до дизайну одягу). Запоріжжя здатне розвивати місцеву культуру, генерувати нові ідеї на основі традицій.

До проблем, які планується подолати внаслідок реалізації стратегічної цілі відносяться: малопродуктивні та ризиковані економічні зв'язки; відсутність практики розвитку творчого потенціалу міста; низький рівень використання інфраструктури закладів культури щодо можливостей реалізації творчого потенціалу в місті.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль В.3.1. Формування культурного простору для креативної економіки

Наукові, культурні, навчальні можливості Запоріжжя, зростання ваги інтелектуальної, креативної складової в економічному зростанні створюють умови для розвитку та реалізації креативного класу.

Через зміну структури виробництва, впровадження сучасних будівельних технологій, потреб впровадження енергоощадних і ернергоефективних технологій місто потребує активної зміни архітектурного образу, його геопросторового звучання, що створює умови для реалізації значного прошарку креативного класу - архітекторів, художників та інших митців.

Запит суспільства на зміни ставлення до довкілля сприяє розвитку нових технологій в усіх сферах. Таким чином, креативна економіка Запоріжжя може розвиватися у широкому спектрі за такими сферами: розвиток самобутніх мистецтв і промислів, які знаходитимуть реалізацію в туристичній галузі; розвиток сучасного міського простору; створення умов для інформатизації міста.

Сучасне культурне середовище міста та діюча мережа закладів культури повинні наповнитися новим змістом, новими можливостями та знаннями для створення території креативу, де втілюються, поєднуються знання, інноваційні технології й унікальна автентична культурно-духовна спадщина, яка стане осередком культурного діалогу, соціальної злагоди й порозуміння, підґрунтям, на якому об'єднуються різні соціальні верстви населення, усі вікові групи.

Сфери реалізації проектів	- Збереження та модернізація мережі закладів культури інфраструктури для формування сучасного культурного простору - Збереження та розвиток нових культурних (креативних) просторів та культурної спадщини - Залучення талантів, створення умов їхнього розвитку - Підтримка фестивальних рухів та ярмарок майстрів - Етно-простори, реалізація артпроектів - Реалізація проектів розвитку простору міста через зміну його образу - Проведення досліджень потенціалу міста у сфері креативної економіки - Комерціалізація сфери культури й мистецтва
Результати	- Розвиток креативного класу в місті

досягнення цілі	- Зростання обсягів продукції в сфері культури - Зростання кількості зайнятого населення
Індикатори реалізації	- Кількість реалізованих арт-проектів та фестивалів - Кількість населення, що отримує послуги у закладах культури
Відповідальний	- Департамент культури і туризму міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль В.3.2. Комерціалізація науки

Традиційно до економіки знань відносять три основні сфери: науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки, інновації, освіту й навчання, а також інформаційно-комунікаційні технології. Цей напрямок є перспективним і доступним для Запоріжжя, оскільки місто має традиції, науковий потенціал, кадрові можливості.

Важливими елементами інноваційного розвитку можуть стати альтернативна енергетика, нові матеріали. Просування за операційною ціллю здійснюватиметься з залученням наукових, освітніх центрів міста. Органи місцевого самоврядування забезпечуватимуть співпрацю ВНЗ, наукових установ та бізнесу.

Сфери реалізації проектів	- Створення бази даних наукових пропозицій, підтримка процесу патентування - Ярмарок ідей для бізнесу від вітчизняних науковців - Забезпечення взаємодії з навчальними, науковими установами міста - Формування єдиного інтелектуального простору
Результати досягнення цілі	- Створено базу даних наукових пропозицій. - Створено майданчик для співпраці бізнесу та наукових установ
Індикатори реалізації	- Кількість наукових розробок, реалізованих бізнесом - Зростання обсягів наукоємної продукції - Кількість проведених конкурсів з розробки бізнес-планів з інноваційною складовою та конкурсів на найкращий стартап з використанням сучасних ІТ технологій
Відповідальний	- Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Департамент економічного розвитку - Вищі навчальні заклади (ВНЗ)
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль В.3.3. Підтримка виробництв на основі знань

Економіка знань - це принципово нове світове явище, що прийшло на зміну традиційній економіці екстенсивної експлуатації ресурсів. Її основою є прагнення задовольнити потреби людей таким чином, щоб не завдати шкоди природі, сприяючи при цьому її відтворенню. Інвестиції в знання й таланти вже сприймаються не як данина моді, а як сувора необхідність. Для Запоріжжя завдання ускладнюється необхідністю поєднання цього напряму з впровадженням технологій на основі дбайливого ставлення до довкілля. З огляду на економічні традиції міста основними напрямками можуть бути зелені та ІТ технології, електромобілебудування. За умов обмежених ресурсів органи місцевого

самоврядування створюють інституційне та ресурсне забезпечення процесу.

Сфери реалізації проектів	- Розвиток «зеленого» малого та середнього підприємництва: пошук нових ідей - Сприяння організації кластеру «Запорізький електромобіль» - Створення ІТ бізнес-інкубаторів - Розширення можливостей навчальних закладів у сфері підготовки ІТ-спеціалістів - Організація коворкінг центрів для стартапів, зокрема, спільно з університетами
Результати досягнення цілі	- В економіку міста залучено міжнародні ІТ компанії - Сформовано кластер «Запорізький електромобіль»
Індикатори реалізації	-Кількість наданих можливостей представникам МСП безкоштовно представити власні розробки під час виставкових заходів -Кількість відкритих коворкінгів та просторів для співпраці представників креативних індустрій -Кількість проведених масових заходів з популяризації ІТ - технологій
Відповідальний	- Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Департамент освіти і науки міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль В.4. Відомий центр туризму

Зміна парадигми розвитку для Запоріжжя полягатиме у максимальному використанні туристичного потенціалу. Значний туристичний потенціал міста зумовлений географічним розташуванням, особливостями історичного розвитку, національно-культурним різноманіттям, специфічною архітектурою міста, природними об’єктами, наявністю потенційно брендових туристичних продуктів, унікальним поєднанням у межах міста урбанізованих і індустріалізованих майданчиків з заповідними територіями, що є основою для розвитку туристичної галузі міста, у т. ч. як однієї з бюджетоутворюючих, економічно та соціально ефективних. Для Запоріжжя це новий вид економіки. Однак є потреба у ідентифікації туристичних кластерів і їх підтримці, у тому числі, кадровій та інфраструктурній. Необхідне залучення інвестицій в сферу культури та туризму, розвиток туристичної інфраструктури, у тому числі, інноваційних видів туризму: промислового, подієвого, сакрального, історичного, козацького, природного.

Відсутність культури підтримки туризму вимагатиме додаткових зусиль щодо управлінського, кадрового, логістичного забезпечення. Галузь потребуватиме підготовки кадрів, впровадження політики гостинності, додаткового розвитку логістичних можливостей.

До проблем, які планується подолати унаслідок реалізації стратегічної цілі можна віднести: закритість міста; необ’єктивне інформування щодо туристичних ресурсів міста; низький рівень диверсифікації економіки.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ

Оперативна ціль В.4.1. Розвиток туристичної інфраструктури

В основі розвитку туризму на першому етапі будуть напрями історичного

туризму (Хортиця) і технологічний туризм. Необхідно здійснити адаптацію міського простору до потреб туристів: встановити туристичні покажчики для забезпечення знайомства з туристичними об’єктами та маршрутами міста; забезпечити інформаційну підтримку для надання інформації про туристичні об’єкти та розважально-культурні заходи міста; створити Центр надання туристичних інформаційних послуг для безоплатної інформації про місто, його туристичні об’єкти, забезпечити відвідувачів безкоштовними мапами та мобільними додатками-путівниками Запоріжжя; організувати надання консультацій щодо закладів харчування та проживання, руху громадського транспорту, замовлення екскурсій і послуг індивідуальних гідів. Передбачається впровадження проектів, спрямованих на створення зручних умов для гостей, зокрема для матерів і батьків з малолітніми дітьми, встановлення інформаційних сіті-лайтів, створення дитячої мапи міста з зазначенням дружніх до сімей з дітьми закладів.

Сфери реалізації проектів	- Створення візит-центрів, центру надання туристичних послуг. - Означення туристичних об’єктів, встановлення інформаційних сіті-лайтів - Туристичні транспортні маршрути з демонстрацією фільмів про місто для туристів - Впровадження маршруту на о. Хортиця в звичайному режимі та режимі маршрутного таксі - Розбудова тематичних парків, нових об'єктів культури - Створення дитячої мапи міста з зазначенням дружніх до сімей з дітьми закладів
Результати досягнення цілі	- Закріплення Запоріжжя у п’ятірці найбільш відвідуваних туристами міст України
Індикатори реалізації	- Збільшення туристичних потоків Запоріжжя - Обсяг туристичного збору - Формування стабільного в’їзного потоку до міста
Відповідальний	Департамент культури і туризму міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2018

Програма розвитку туризму в місті Запоріжжі на 2017-2019 роки

Оперативна ціль В.4.2. Ідентифікація та підтримка туристичних кластерів

Визначення потреб ідентифікованих кластерів, таких як кластери подієвого, історичного, сакрального туризму, а також ідентифікація нових сприятиме створенню умов для залучення фахівців, розвитку персоналу, підготовці спеціалістів для задоволення потреб цієї мало розробленої в місті сфери. Основою підтримки на етапі розвитку туризму є забезпечення розвитку інформаційної підтримки кластерів на найближчих ринках, визначення та забезпечення комунікацій з визначеними цільовими групами.

Сфери реалізації проектів	- Ідентифікація туристичних кластерів і підтримка їх розвитку - Підготовка гідів для туристичної сфери - Розвиток подієвого, історичного, сакрального туризму - Підтримка місцевих промислів
Результати досягнення цілі	- Ідентифіковано діючі кластери
Індикатори реалізації	- Збільшення учасників туристичних кластерів

Відповідальний	- Департамент культури і туризму міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль В.4.3. Створення унікальних туристичних продуктів

Потреби сучасного туриста, транспортні можливості відкривають нові горизонти туристичних обмінів та напрямів. Збір та розвиток ідей надзвичайного туризму має забезпечити поштовх до розвитку нової й важливої для міста галузі. Наповнення новим змістом вже існуючих туристичних пропозицій, розбудова маршрутів, де Запоріжжя відіграє значну роль, можуть бути частиною більш складних маршрутів, зокрема індустріального туризму, багатоденних маршрутів, які можуть розвиватися у партнерстві туристичних фірм, готелів, громадських рухів. Місто має муніципальні театри, подальший розвиток яких (за умов зростання їхньої популярності серед мешканців міста) може стати основою для театрального, інтерактивного музейного туризму. До невикористаних можливостей слід віднести розбудову туристичних зв'язків з Азовським узбережжям, що може розвиватися за умови створення відповідної логістики.

Сфери реалізації проектів	- Розвиток промислового, наукового туризму - Створення єдиного фестивального центру - Розвиток навчального туризму - Розвиток театрального туризму на основі популяризації міських театрів - Підтримка інтерактивних музеїв (етнографічні поселення, ковальні, майстерні гончарів тощо) - Створення музею металургії 19 ст. «Єдиний в Європі мартенівський цех» - Створення майданчику для екстремального туризму (цехи ЗАЛК)
Результати досягнення цілі	- Створено нові унікальні туристичні продукти - Збільшено кількість відвідувачів міста
Індикатори реалізації	- Кількість туристів на рік
Відповідальний	- Департамент культури і туризму міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

4.3. Стратегічний напрям С. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики

Напрям передбачає трансформацію міського простору в безпечний в сенсі техногенної, екологічної, соціальної безпеки. Відбуватиметься поступове «розмивання» образу промислового міста, формування інтелектуального, креативного, сповненого духовності, гендерно чутливого міського простору. Напрям пропонується розвивати за стратегічними цілями, які загалом забезпечуватимуть підвищення якості транспортного сполучення, доступність міського простору, забезпечуватимуть новий рівень благоустрою. Місту потрібен новий бренд сучасного громадського, духовного, інтелектуального простору, який формуватиметься з урахуванням визначених чинними нормативно-правовими актами та науково-проектною документацією: історичний ареал №1 «національний заповідник «Хортиця»; історичний ареал №2 «Старий Олександрівськ» (Олександрівський район); історичний ареал №3 «Соціалістичне Запоріжжя» (лівобережна та правобережна частини Дніпровського району та частина Вознесенівського району).

Розвиток складової, пов'язаної з підтримкою історичних та арт-об'єктів з часом забезпечуватиме розвиток туризму та промоцію міста, підвищить його загальну та інвестиційну привабливість.

Складний, цікавий ландшафт міста може стати його безумовною перевагою, за умов креативної організації. Розвиток міського простору, як зручних самодостатніх районів, з незалежними системами життєзабезпечення, і разом з тим, як єдиного органічного простору, який має різні види сполучення, буде поштовхом до розвитку нових транспортних технологій Необхідно розвивати усі райони міста однаково якісно з точки зору благоустрою та екологічної безпеки, забезпечивши максимальну доступність об'єктів соціальної сфери, транспортних пересадочних вузлів. Поступовий розвиток туристично-привабливих об'єктів може покласти початок розвитку, насамперед, подієвого, культурного туризму.

Результати SWOT-аналізу напряму С. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики

Сильні сторони	Слабкі сторони
- Розвинені усі види міського сполучення - Місто має транспортні зв'язки міжнародного та національного значення - Впроваджено відеоспостереження міського простору - Наявність у межах міста заповідника на о. Хортиця - Наявність у межах міста об'єктів природно-заповідного фонду - Розвинена соціальна інфраструктура - Забезпечено сполучення ліво та правобережної частини міста - Діють 3 мости та шляхопровід ДніпроГЕС	- Недостатньо мостопереходів - Частково облаштована набережна - Значний обсяг доріг у місті вимагає ремонту - Незадовільний стан озеленення та благоустрою (сквери, парки, ґрунти) - Нерівномірний розподіл проектів озеленення та благоустрою у розрізі районів міста - Місто не пристосовано до потреб людей з особливими потребами та батьків з малолітніми дітьми - Зношений парк електротранспорту - Неоптимальні транспортні маршрути (тривалий час переїздів по місту) - Відсутній водний транспорт - Низький відсоток районів, мікрорайонів, які мають достатній рівень благоустрою

	- У зоні житлової забудови розташовані промислові підприємства - Недосконаліть оперативного попередження населення у випадку надзвичайних ситуацій
Зовнішні чинники: сприятливі можливості і загрози	
Можливості	**Загрози**
- Подальші процеси децентралізації, розвитку місцевого самоврядування - Залучення громади до облаштування громадського простору - Розвиток туризму як спонукальний спосіб покращення інфраструктури	- Можливість виникнення надзвичайних ситуацій

Проблеми напряму С. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики

- Дотаційність і збитковість підприємств ЖКГ, монополія на ринку, зношеність інженерних мереж, недосконале регулювання у системах теплопостачання міста, відсутність ефективних управителів житлового фонду
- Неналежний стан доріг, недостатньо мостових переходів через Дніпро
- Не дружнє до велосипедистів місто
- Відсутність якісних тротуарів, інфраструктури для осіб з обмеженими можливостями та батьків з малолітніми дітьми
- Не належна організація транспортного сполучення та якість громадського транспорту
- Низький рівень благоустрою (парки, газони), нерозвиненість прибережної смуги, відсутність концертних площадок, зон відпочинку
- Низькі темпи житлової забудови

Напрям розвитку С. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики

Стратегічні цілі

С.1. Зручна, гендерно чутлива система транспортного сполучення

С.2. Безпечне, облаштоване та доступне міське середовище

С.3. Проактивний маркетинг міста

Оперативні цілі

С.1.1. Розвиток інфраструктури КП «Міжнародний аеропорт

С.1.2. Місто комфортної транспортної мережі

С.1.3. Розвиток доступного муніципального транспорту

С.1.4. Розбудова мережі міських мостів і шляхопроводів

С.1.5. Місто дружнє для пішоходів та велосипедистів

С.2.1. Упорядкування паркових зон у районах міста, доступних для всіх груп населення

С.2.2. Місто креативної архітектури та естетики міського простору

С.2.3. Охайне місто

С.2.4. Безпечне місто

С.2.5. Місто здорових традицій

С.2.6. Вільне для спілкування та використання інтернет-зв'язку міське середовище

С.3.1. Розвиток образу острова Хортиця як центру духовності та історичної пам'яті

С.3.2. Формування міського бренду та маркетинг міста

Рис. 6. Структура стратегічних і оперативних цілей за напрямом розвитку С. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики

Стратегічна ціль С.1. Зручна, гендерно чутлива система транспортного сполучення

Створення комфортного, безпечного й доступного для всіх міського середовища, забезпеченого комунікаціями, передбачає розвиток екотранспорту (тролейбус, трамвай) у місті, що забезпечуватиме зниження екологічного тиску на довкілля, поліпшення безпеки міського транспорту. Заміна близько 1000 маршрутних автобусів типу «Спринтер» на більш габаритні автобуси з кращими показниками впливу на довкілля. Вивчається питання впровадження електробусів. Через постійне комплексне вивчення пасажиропотоку буде забезпечено оптимальний рух транспорту. Впровадження системи GPS-навігації для усього міського транспорту, будівництво «розумних» зупинок з інформацією про маршрути, система єдиного «Електронного квитка» забезпечуватиме потрібні параметри комфорту. Планується створення соціального таксі.

Розвиток Запоріжжя як потужного логістичного центру передбачає розбудову повітряного сполучення, насамперед, міжнародний аеропорт, як комунальне підприємство.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль С.1.1. Розвиток інфраструктури КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»

Важливою складовою розвитку транспортної доступності міста є Запорізький міжнародний аеропорт (КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»), подальший розвиток якого спрямований на збільшення внутрішніх та міжнародних авіаперевезень.

Сфери реалізації проектів	- Будівництво та реконструкція об'єктів інфраструктури аеропорту Запоріжжя: розширення можливостей злітно-посадкової смуги, покращення комфорту для пасажирів, розвиток допоміжної наземної інфраструктури - Залучення нових авіакомпаній і туристичних фірм
Результати досягнення цілі	- Збільшено пасажиропотік і поліпшено рівень обслуговування пасажирів - Забезпечено належний рівень авіаційної безпеки
Індикатори реалізації	- Підвищення пропускної спроможності аеропорту Запоріжжя
Відповідальний	- Виконавчі органи міської ради - КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

- *Міська цільова програма «Забезпечення належної та безперебійної роботи комунального підприємства «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»*
- *Міська цільова програма «Про вирішення невідкладних проблемних питань комунального підприємства «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»*

Оперативна ціль С.1.2. Місто комфортної транспортної мережі

Геополітичні зміни, нові напрями розвитку економіки міста вимагають збереження та розвитку його ролі як зручного транспортного хабу. Спільно з

відповідними регіональними та міськими відповідальними установами, управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради забезпечує координацію перерозподілу транспортних потоків на території міста з метою їх оптимізації, розвиває систему пересадочних вузлів пасажирського транспорту, сприяє впровадженню проектів з підвищення доступності споруд вокзалів, логістичної інфраструктури усіх видів міжміського сполучення.

Стан дорожньої інфраструктури в місті вимагає особливої уваги. Згідно з діючою програмою проводяться роботи з поточного ремонту та утримання доріг, проведення капітальних ремонтів, реконструкції та будівництва. Концепція оптимізації дорожнього руху має першочергово враховувати аспекти безпеки та надійності роботи транспортної системи. Слід модернізувати систему світлофорів, дорожніх розв'язок і впровадити автоматизовану систему керування дорожнім рухом (АСКДР), а також сучасну систему паркування в громадських місцях, що передбачає скорочення кількості автостоянок та паркувальних майданчиків в центрі міста, житлових забудовах, рекреаційних зонах.

Сфери реалізації проектів	- Розробка концепції оптимізації дорожнього руху, створення магістралей швидкісного руху, перерозподіл транспортних потоків на території міста, обмеження транзитних потоків вантажівок - Підвищення безпеки транспортних магістралей міста: модернізація систем світлофорів, дорожніх розв'язок, впровадження автоматизованих систем керування дорожнім рухом (АСКДР) - Створення системи пересадочних вузлів пасажирського транспорту, міжміського й міського сполучення - Упорядкування вокзалів міста, розвиток привокзальних територій як зон покращення бізнесу, реконструкція привокзальної площі - Створення сучасної системи паркування в громадських місцях - Проведення капітальних ремонтів, реконструкції та будівництва доріг міста - Розробка транспортної стратегії, модернізація технологічних систем безпеки руху - Створення ергономічної системи архітектурної доступності об'єктів транспортної інфраструктури для людей з обмеженими можливостями
Результати досягнення цілі	- Створено систему пересадочних вузлів пасажирського транспорту - Дорожня інфраструктура приведена у належний стан
Індикатори реалізації	- Кількість пасажирів, перевезених електротранспортом за рік - Кількість пасажирів, перевезених автотранспортом за рік - Протяжність відремонтованих доріг, утримання доріг (кв. м)
Відповідальний	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради - Департамент архітектури та містобудування міської ради - Районні адміністрації - Комунальні підприємства
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України

Термін реалізації	2018– 2028

- *Міська цільова програма «Про вирішення невідкладних проблемних питань комунального підприємства «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»*
- *Міська цільова програма «Проведення комплексного обстеження пасажиропотоків на маршрутах міського пасажирського транспорту загального користування в м. Запоріжжі»*
- *Міська цільова програма* **«***Програма розвитку та вдосконалення міського пасажирського транспорту в місті Запоріжжя на 2017-2019 роки».*

Оперативна ціль С.1.3. Розвиток доступного муніципального транспорту

Розвиток транспортної мережі міста та забезпечення рівня доступності відбуватиметься через оновлення рухомого складу ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс» шляхом закупівлі та реконструкції авто- та електротранспорту у тому числі, з урахуванням потреб осіб з обмеженими можливостями (зокрема, низька підлога). Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради провело дослідження пасажиропотоку 92 маршрутів з метою вивільнення проспекту Соборного від мікроавтобусів, створює умови для впровадження єдиного електронного квитка.

Сфери реалізації проектів	- Проведення комплексного обстеження пасажиропотоків на маршрутах міського пасажирського транспорту загального користування в місті - Програма підвищення культури водіїв щодо обслуговування мешканців та гостей міста - Електронний квиток - Системи GPS-навігації для міського транспорту
Результати досягнення цілі	- Вивчені і збалансовані пасажиропотоки - Муніципальний транспорт та соціальні установи мають високий рівень доступності - Удосконалено маршрутну мережу (оптимізація структури рухомого складу автотранспорту кл. I, II, A) та облік пасажирів за категоріями)
Індикатори реалізації	-Закупівля нового муніципального транспорту (автобусів великої та середньої місткості, електробуси) -Пристрої дистанційного моніторингу GPS, встановлених на трамваях, тролейбусах, автобусах та автотранспорті - Інтерактивні екрани, встановлені на зупинках міського транспорту
Відповідальний	- Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

- *Міська цільова програма «Проведення комплексного обстеження пасажиропотоків на маршрутах міського пасажирського транспорту загального користування в м. Запоріжжі»*
- *Програма розвитку та вдосконалення міського пасажирського транспорту в м. Запоріжжі на 2017-2019 роки*

Оперативна ціль С.1.4. Розбудова мережі міських мостів і шляхопроводів

Сполучення лівобережної та правобережної частин міста забезпечується мостами, однак у сучасних умовах вони не забезпечують потреб руху транспорту. Заплановано добудову розпочатого мосту та організація інших транспортних розв'язок. Щороку на території Запоріжжя обслуговуються мости в кількості 55 од. В 2017 році заплановані роботи з будівництва та реконструкції на трьох об'єктах.

Сфери реалізації проектів	- Будівництво пішохідного переходу по вул. Радіальній через шламонакопичувач - Реконструкція шляхопроводу № 1 по вул. Калібровій - Реконструкція шляхопроводу по пр. Металургів
Результати досягнення цілі	- Збудовано/відремонтовано мости, пішохідні переходи та шляхопроводи міста
Індикатори реалізації	- Обсяг залучених та освоєних коштів на рік, тис.грн
Відповідальний	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Районні адміністрації - Комунальні підприємства
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль С.1.5. Місто дружнє для пішоходів та велосипедистів

Одним із шляхів скорочення викидів в атмосферне повітря є розвиток велотранспорту та створення умов для його імплементації в інфраструктуру міста. Велоінфраструктура надасть громадянам зручну та економну альтернативу автотранспорту; розвантаження доріг, зменшення навантаження на громадський транспорт, вирішить проблему автомобільних заторів; суттєво зменшить кількість ДТП і підвищить безпеку на магістральних дорогах міста.

Сфери реалізації проектів	- Розвиток велоінфраструктури для острова Хортиця та мікрорайонів міста - Розбудова мережі велодоріжок та пішохідних стежок відповідно до потреб містян
Результати досягнення цілі	- Збудовано мережу велодоріжок та пішохідних стежок відповідно до потреб містян
Індикатори реалізації	- Протяжність побудованих та реконструйованих тротуарів та велодоріжок
Відповідальний	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Районні адміністрації
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль С.2. Безпечне, облаштоване та доступне міське середовище

За результатами опитування городяни вважають, що вся територія міста має бути однаково зручною та безпечною з екологічної та соціальної точки зору. У кожному районі будуть створені достатні зелені зони, покращено благоустрій,

у тому числі за рахунок проектів від громади. Найбільш соціально важливі території мають бути забезпечені системами відеоспостереження на основі взаємодії з бізнесом. Відчуття безпеки міста погіршує обмеженість джерел достовірної інформації про стан довкілля, що також є причиною ускладнення стосунків між бізнесом і громадою.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль С 2.1. Упорядкування паркових зон у районах міста, доступних для всіх груп населення

Громадяни міста вимагають розвитку територій зелених насаджень загального користування, прибудинкового озеленення підвищення рекреаційної привабливості паркових зон міста. Необхідно сформувати концепцію озеленення міста, у якій передбачити максимально можливе збільшення площі зелених насаджень і повне заповнення відкритого ґрунту трав'яним покриттям або мульчею (подрібненою деревиною).

У місті діють «Правила благоустрою території міста Запоріжжя», затверджені рішенням Запорізької міської ради від 27.03.2013 №13, які передбачають обмеження та вимоги щодо «єдиного архітектурного коду міста» в його історичних ареалах, центральних і магістральних вулицях, що надасть можливість зберегти та відтворити історичний вигляд фасадів і архітектурних елементів будівель.

Необхідна концепція щодо зменшення кількості рекламних вивісок і банерів по всій території міста та впровадження пілотних проектів «Відновлення історичного вигляду кварталу».

Розвиток інфраструктури міста має відповідати також потребам зростаючого потоку туристів і включати проекти з розвитку туристичної інфраструктури.

Сфери реалізації проектів	- Інвентаризація зелених насаджень, паркових зон міста. - Оцінка рекреаційного потенціалу міста (парки, о. Хортиця, береги природних і штучних водойм, водотоків, а також території, зайняті рослинністю) - Розроблення концепції озеленення міста відповідно до вимог європейських нормативів за рахунок вертикального та дахового озеленення, розвитку територій зелених насаджень загального користування, прибудинкового озеленення - Облаштування та організація нових паркових і рекреаційних ділянок - Реконструкція існуючих парків і скверів, відповідно до тематичних напрямів: ландшафтний парк, парк квітів, парк екстремальних видів спорту - Облаштування місць для здорового та змістовного дозвілля з залученням фахівців культурно-освітньої сфери - Забезпечення потреб туристичної сфери у паркуванні екскурсійного транспорту біля туристичних об'єктів, «гостьові кишені» для екскурсійних автобусів біля Алеї Слави, ДніпроГЕСу, Ландшафного парку вздовж Прибережної магістралі тощо - Облаштування прибережної території та створення паркової зони на правому березі р. Мокра Московка від автовокзалу до

	Прибережної магістралі - Започаткування серед мешканців міста масового висадження саджанців дубів на о.Хортиця (зокрема, в День Запорізького козацтва) - Створення на базі призалізничних скверів (від вокзалу Запоріжжя-ІІ до скверу біля 8-го корпусу ЗНУ) сучасних європейських мініпарків - Розвиток нових прибережних рекреаційних зон
Результати досягнення цілі	- Упорядковано паркові зони, доступні для всіх груп населення та місця для здорового та змістовного дозвілля у кожному районі міста
Індикатори реалізації	- Площа зелених зон м.Запоріжжя
Відповідальні	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Районні адміністрації міської рад - Комунальні підприємства
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

- *Програма розвитку інфраструктури та комплексного благоустрою міста Запоріжжя на 2017-2019 роки*

Оперативна ціль С.2.2. Місто креативної архітектури та естетики міського простору

Впровадження проектів з оновлення архітектурного образу міста передбачає його розвиток як модернового, з новим підходом до архітектурних і просторових рішень, з максимальним збереженням привабливих краєвидів, історичних ареалів і окремих пам'яток архітектури, історії, оскільки Запоріжжя включено до Списку історичних населених місць України. Передбачаються проекти планування та розвитку естетики міського простору. Разом із збереженням традиційної забудови, об'єктів, які представляють різні періоди розвитку міста, необхідно забезпечувати його органічний, сучасний стиль.

Сфери реалізації проектів	- Актуалізація містобудівної документації - Збереження історичного вигляду центральної частини міста - Збереження визначених історичних ареалів міста - Реконструкція привокзальної площі - Перетворення о. Хортиця в єдиний історико-культурний ареал. - Конкурс ідей проектів з реконструкції зовнішнього вигляду будинків, що не мають історичного та культурного значення - Креативне поєднання архітектурного минулого та майбутнього міста - Запровадження естетичної та безпечної реклами - Естетичне облаштування зупинок міського транспорту
Результати досягнення цілі	- Розроблена актуальна містобудівна документація та впроваджена низка проектів з формування естетики міського простору
Індикатори реалізації	- Впровадження проекту з формування нового архітектурного образу міста та естетики міського простору
Відповідальний	- Департамент архітектури та містобудування міської ради - Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Департамент комунальної власності та приватизації міської рад

Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

- *Програма раціонального використання території та комплексного містобудівного розвитку міста Запоріжжя*

Оперативна ціль С.2.3. Охайне місто

Ціль передбачає впровадження проектів щодо сучасної організації санітарного контролю, санітарної очистки та благоустрою усієї території міста. На основі впровадження органічного поводження у міському середовищі розвиватиметься культура екологічно дружньої поведінки як городян, так і усіх суб'єктів господарювання. Передбачається впровадження практики обов'язкової естетики та безпеки виконання будівельних, оздоблювальних робіт.

Сфери реалізації проектів	- Підготовка та впровадження схеми санітарної очистки міста - Актуалізація правил благоустрою - Обладнання міста достатньою кількістю урн, захищених місць збирання побутових відходів, засобів зручного відпочинку на вулицях міста - Реконструкція міських фонтанів - Забезпечення естетики та безпеки будівельних майданчиків, місць реконструкції будівель
Результати досягнення цілі	- Місто обладнано достатньою кількістю засобів санітарної очистки та благоустрою
Індикатори реалізації	- Зменшення кількості несанкціонованих звалищ - Кількість відремонтованих фонтанів - Прибирання урн
Відповідальний	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради - Районні адміністрації
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018– 2028

Оперативна ціль С.2.4. Безпечне місто

В усіх місцях громадського користування має бути створена система відеоспостереження за територіями та об'єктами міста з можливістю здійснення пошукових завдань в масиві отриманої з камер відеоспостереження інформації та її аналізу за заданими критеріями. Передбачається відновлення системи сховищ та екстреного сповіщення населення.

Сфери реалізації проектів	- Розвиток системи відеоспостереження за територіями та об'єктами міста - Розвиток системи екстреного інформування містян
Результати досягнення цілі	- Створено систему відеоспостереження у міста - Попередження, виявлення і припинення адміністративних, кримінальних, терористичних порушень і попередження щодо ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру
Індикатори реалізації	- Кількість правопорушень - Кількість встановлених зон спостереження
Відповідальні	- Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку

	міської ради - Комунальне підприємство «Центр управління інформаційними технологіями» міської ради - Управління з питань попередження надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

- *Міська цільова програма «Безпечне місто»*
- *Міська цільова програма запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, організація рятування на водах на 2017-2019 роки*

Оперативна ціль С.2.5. Місто здорових традицій

Досягнення оперативної цілі передбачається шляхом створення умов для занять спортом в усіх районах міста, у тому числі, розбудова спортивних майданчиків в мікрорайонах, паркових зонах, перетворення пришкільних територій на осередки спорту та здоров'я. Комплексний підхід забезпечуватиме популяризація спорту та здорового способу життя. Одночасно розвиватимуться можливості для розвитку олімпійських видів спорту, традиційних для міста.

Сфери реалізації проектів	- Розвиток ігрових і водних видів спорту - Збереження та розвиток мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл - Перетворення пришкільних територій на осередки спорту та здоров'я
Результати досягнення цілі	- Формування у міському просторів територій здоров'я, створення умов для розвитку олімпійських видів спорту
Індикатори реалізації	- Кількість відвідувачів спортивних закладів і учасників змагань - Кількість завойованих медалей на змаганнях, міжнародного, всеукраїнського та обласного рівнів
Відповідальний	Департамент спорту, сім'ї та молоді міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018- 2028

Оперативна ціль С.2.6. Вільне для спілкування та використання інтернет-зв'язку міське середовище

Перетворення на зони інформаційної доступності територій вокзалів, ВУЗів, парків, місць громадського відвідування (WI-Fi, зокрема, у транспорті, місця для підзарядки гаджетів).

Сфери реалізації проектів	- Перетворення на зони інформаційної доступності територій вокзалів, ВУЗів, парків, місць громадського відвідування та громадського транспорту (WI-Fi, місця для підзарядки гаджетів)
Результати досягнення цілі	- Визначені території міста мають зони інформаційної доступності
Індикатори реалізації	- Кількість нових зон інформаційної доступності - Наявність інтернет - зв'язку в закладах освіти
Відповідальні	- Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради

	- Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Департамент освіти і науки міської ради - Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради - КП «Центр управління інформаційними технологіями»
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль С.3. Проактивний маркетинг міста

Ціль передбачає позиціонування міста, як сакрального центру України. Є потреба формування нового образу міста, ребрендинг: від металургійного центру до центру точних технологій. Доцільно формувати та просувати простір, який підтримує історичні, культурні, духовні традиції міста. Корисним буде залучення соціально відповідальних інвесторів до розвитку історичного культурного комплексу на острові Хортиця.

Необхідно позиціонувати місто для різних цільових аудиторій - потенційних інвесторів, туристів (гостей) та мешканців міста, тобто, забезпечити місту відмінне від інших, бажане місце (або роль) на обраних ринках та в свідомості бажаних представників цільових аудиторій. Для кожної цільової аудиторії існує певний набір цінностей бренду міста, цікавий саме цій цільовій групі. Для інвесторів місто буде цікавим, зокрема, як надійний партнер з привабливими умовами для інвестування, для туристів - гостинне місто унікальної історії, архітектури та культури; а для мешканців - місто затишне, комфортне, зручне та безпечне. При цьому необхідно займатися не лише формуванням іміджу міста, а й виправленням дійсності. Для цього мають бути передбачені проекти з «вирощування» бренду в певних сферах міського життя.

Проекти візуалізації та закріплення бренду доцільно впроваджувати в міському середовищі та інфраструктурі, а проекти пожвавлення бренду - в культурному середовищі міста з широким використанням закладів культури та унікальних міських культурних подій, наповнених новим «брендовим» змістом. Для управління брендом потрібно сформувати певну організаційну основу брендингу, зокрема нормативне та інституційне забезпечення маркетингу міста.

Результатом комплексу таких дій буде створення позитивного інвестиційного та туристичного іміджу міста, що значно підвищить шанси міста залучити в економіку зовнішні додаткові ресурси.

Промоцію інвестиційного та інноваційного потенціалу м.Запоріжжя буде забезпечено через системний його маркетинг, зокрема, виважену інформаційну політику.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль С.3.1. Розвиток острова Хортиця як центру духовності та історичної пам'яті

На партнерських засадах з керівництвом заповідника, структурними

підрозділами обласної державної адміністрації необхідно розвивати туристичні можливості о. Хортиця, впроваджувати проекти з розбудови тематичних парків, календаря фестивалів, наукових конференцій, читань тощо. Буде забезпечено Інформаційну та маркетингову підтримку заходів, розширено співпрацю з навчальними закладами міста.

Сфери реалізації проектів	- Формування й розповсюдження Календаря фестивалів, наукових конференцій щодо розвитку та промоції образу острова Хортиця як центру духовності та історичної пам'яті - Впровадження екскурсійних програм для школярів
Результати досягнення цілі	- Сформовано образ острова Хортиця як центру духовності та історичної пам'яті, відбувається системна промоція цього образу через низку тематичних проектів
Індикатори реалізації	- Кількість туристів на рік - Кількість реалізованих проектів розвитку острова Хортиця як туристичного центру
Відповідальний	- Департамент культури і туризму міської ради, - КП «Центр управління інформаційними технологіями»
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль С.3.2. Формування міського бренду та маркетинг міста

У попередньому періоді розвитку Запоріжжя склався образ міста як промислового, що вимагає коригування та створення іншого - сучасного, креативного, привабливого іміджу міста на Дніпрі - туристичного, молодіжного, інтелектуального центру. Це досягатиметься шляхом широкого долучення молоді, креативних кіл міста до формування нового образу, акцентування на інтелектуальних, творчих, просвітницьких можливостях міста через розробку та забезпечення реалізації відповідної маркетингової політики, роботу з громадою у напрямі традицій гостинності.

Сфери реалізації проектів	- Розробка маркетингової стратегії міста - Формування нового образу міста шляхом вирощування бренду у міському середовищі - Проведення ділових і культурно-мистецьких заходів з метою «пожвавлення» бренду міста - Проведення унікальних міських культурних подій національного та світового рівня для гостей міста - Системне проведення «брендових» культурних заходів для мешканців - Взаємодія ВНЗ та Заповідника на о.Хортиця у напрямі популяризації пам'яток історії та культури - Школа гостинності - Нові сторінки у мережі ФБ та на сайтах міста
Результати досягнення цілі	- Прийнято маркетингову стратегію розвитку міста та систему візуальної ідентифікації, розпочато системний ребрединг міста
Індикатори реалізації	- Рейтинг міста серед інших міст світу й України
Відповідальний	- Департамент культури і туризму міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

4.4. Стратегічний напрям D. Місто високої якості життя

Сучасна громада, як соціум орієнтований на спільне благо, має забезпечити максимальні умови для збереження та розвитку населення. Темпи скорочення населення у Запоріжжі є вищими, ніж у міст зі схожою економікою, переважно, за рахунок вищого рівня міграції. Тому є нагальна потреба пошуку шляхів збереження населення, за допомогою залучення молоді, створення найкращих умов для самореалізації.

В основу концепції даного напряму покладено ідею загального розвитку соціокультурного середовища, як підстави для приєднання України до платформи «Креативна Європа» - рамкової програми на підтримку європейського культурного простору.

Напрям передбачає трансформацію відомчого підходу до управління сферами життєдіяльності міста у гнучку, відкриту, ефективну систему управління взаємопов'язаними соціальними процесами. В основі трансформації - орієнтація на особистість, створення умов для її реалізації, в тому числі системна екологічна й гендерна освіта мешканців міста та підтримка проектів громадських організацій екологічного та гендерного спрямування.

Передбачається створення максимально сприятливих умов для самореалізації особистості через реалізацію стратегічних цілей, спрямованих на розвиток громадянського суспільства, освітньо-культурного середовища, охорони здоров'я. Буде створено також належні умови для розвитку громади, розбудови сучасного соціуму.

Основні показники розвитку за даним напрямом:

- Тривалість життя.
- Якість освіти у місті.
- Рівень захворюваності населення міста.

Результати SWOT-аналізу напряму D. Місто високої якості життя

Сильні сторони	Слабкі сторони
- Висока здатність громади до самоорганізації - Традиції корпоративної соціальної відповідальності бізнесу - Патріотична енергійна громадськість - Значний кадровий потенціал в медицині та освіті - Достатня кількість навчальних закладів - Хортицький історико-культурний заповідник	- Низький рівень довіри громадськості до влади - Недостатня комунікацій між бізнесом, владою, громадськістю - Відсутність центрів громадської комунікації - Недостатній рівень організації освітнього простору - Недостатня кількість місць у дитячих дошкільних навчальних закладах міста - Недостатній рівень сучасного матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів - Невідповідність потреб ринку праці та спеціальностей, на які спрямовано діяльність ВНЗ. - Відсутність програм збереження здоров'я в умовах техногенного перевантаження міста

Зовнішні чинники: сприятливі можливості і загрози	
Можливості	**Загрози**
- Корпоративне замовлення на випускників ПТНЗ, ВНЗ - Подальший розвиток громадського управління	- Невизначеність механізмів реалізації реформування освіти - Відтік населення

Проблеми напряму D. Місто високої якості життя

- Відсутність реальної взаємодії громадськості та влади
- Відсутність інформаційних ресурсів для висвітлення життя міста (єдиний інформаційний простір), недостатня поінформованість суспільства, розпорошеність еліти міста у відстоюванні його інтересів, недотримання законів і правил бізнесом і громадянами
- Недостатня кількість дошкільних навчальних закладів
- Недоступність якісних медичних послуг
- Низька чисельність жінок в управлінні на рівні прийняття рішень; відсутність гендерної складової при плануванні
- Низька активність бізнесу у вирішенні соціальних проблем

Рис. 7. Структура стратегічних і оперативних цілей за напрямом розвитку D. Місто високої якості життя

Стратегічна ціль D.1. Освітній простір, що відповідає викликам сучасності

Трансформація українського освітнього простору та його інтеграція в міжнародний освітній простір має забезпечити високий рівень конкурентоздатності випускників навчальних закладів освіти міста всіх рівнів. Створення умов для підготовки конкурентного на ринку праці спеціаліста

вимагає залучення кваліфікованих фахівців, розвиток навчальної бази та бази практик. Може бути визначено коло стратегічно важливих для міста навчальних закладів.

Продовжуватиметься робота над формуванням доступної та ефективної системи освіти на основі крос-культурності, впровадження сучасних технологій і методів освіти, підвищення прагматичної складової підготовки учня до життя та майбутньої професійної зайнятості.

Удосконалюватимуться програми екологічної та гендерної освіти для різних вікових категорій учнів. Організація системи освіти ґрунтуватиметься на забезпеченні умов для кожної дитини освітніми послугами в межах доступності, створенні умов для забезпечення конкурентної освіти в сформованих актуальних освітніх округах, технічно забезпечених освітніх закладах.

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль D.1.1. Створення системи конкурентоспроможної освіти відповідно до потреб ринку праці та розвитку особистості

Освіта світового рівня - це передусім, прагматична освіта, яка забезпечує високий рівень конкурентності випускників з урахуванням процесів глобалізації та розвивається у напрямі стандартизації, економічної інтеграції, крос-культурної взаємодії вищих та професійно-технічних навчальних закладів міста, які створюють умови для підготовки фахівців відповідно до потреб ринку праці, що забезпечуватиметься шляхом постійного моніторингу ринку праці, взаємодії, партнерства департаменту освіти і науки міської ради, вищих та професійно-технічних навчальних закладів, центрів зайнятості.

Передбачається оптимізація мережі професійно-технічних закладів міста через створення регіональних багатопрофільних центрів професійної освіти, створення регіональних рад соціальних партнерів (стейкхолдерів) професійної освіти, які можуть впливати на розвиток регіональних систем ПТО, зокрема й на формування планів державного замовлення на підготовку робітничих кадрів (підготовка STEM - фахівців, підтримка наукових інкубаторів).

Сфери реалізації проектів	- Розвиток системи профорієнтації учнів з урахуванням потреб туристичної сфери, системи енергоменеджменту тощо - Розвиток професійно-технічної освіти відповідно до потреб ринку праці. (Інформаційні технології, сучасна телефонія, обслуговування ПК, телекомунікація, альтернативна енергетика, зелені технології, енергоменеджмент) - Моніторинг ринку праці у співпраці з центрами зайнятості та радою підприємців - Підготовка STEM-фахівців, підтримка наукових інкубаторів. - Планування та забезпечення розвитку мережі закладів профільної середньої освіти академічного спрямування - Розвиток системи профорієнтації молоді з урахуванням потреб туристичної сфери, системи енергоменеджменту
Результати досягнення цілі	- Створено систему конкурентоспроможної освіти у відповідності до потреб ринку праці та розвитку особистості
Індикатори реалізації	Розвиток системи профорієнтації учнів з урахуванням потреб туристичної сфери, системи енергоменеджменту тощо

	- Планування та забезпечення розвитку мережі закладів профільної середньої освіти академічного спрямування
Відповідальний	- Департамент освіти і науки міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль D.1.2. Формування єдиного освітнього простору міста

Операційна ціль спрямована на покращення управління сферою освіти в місті на основі вивчення потреб освітньої галузі та формування баз даних для планування перспективного розвитку навчальних і культурних закладів. В умовах складної просторової будови міста департамент освіти і науки міської ради проводить аналіз відповідності наявної міської мережі освітніх закладів потребам громади, з урахуванням вимог безпеки та здійснює оптимізацію мережі з удосконаленням системи управління освітою, підвищенням ефективності функціонування дошкільних, шкільних і позашкільних закладів освіти у межах визначених освітніх округів. Діяльність спрямовуватиметься на створення умов для формування оптимального доступу до освітніх і культурних закладів в усіх районах міста.

Сфери реалізації проектів	- Технічне забезпечення єдиного освітнього простору в межах освітніх округів - Модернізація освітніх округів - Формування оптимальної мережі навчальних закладів міста для задоволення освітніх запитів громади - Модернізація технічної бази навчальних закладів міста - Розбудова умов для он-лайн освіти
Результати досягнення цілі	- Створено єдиний освітній простір - Забезпечено рівні умови доступу до закладів освіти в усіх районах міста
Індикатори реалізації	- Забезпечення доступності дошкільної, початкової та базової середньої освіти, позашкільної освіти, якості освіти відповідно до стандартів освіти - Створення умов для навчання учнів за програмами 12-річної повної загальної середньої освіти - Приведення у відповідність до вимог Закону України «Про освіту» типів закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти - Модернізація технічної бази навчальних закладів міста. Безпека перебування дітей в закладах освіти
Відповідальний	- Департамент освіти і науки міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018– 2028

Оперативна ціль D 1.3. Впровадження освіти зі сталого розвитку, зокрема програм екологічної, гендерної освіти

Підвищення конкурентоспроможності кожного випускника навчального закладу забезпечуватиметься шляхом впровадження в освітній процес знань і

навичок з реалізації концепції сталого розвитку, підвищення екологічної свідомості, гендерної освіти з використанням варіативного компоненту освіти. Через впровадження конкурсу учнівських проектів буде створено умови для практичного залучення учнів до отримання та застосування нових знань.

Головним пріоритетом у змістовному наповненні навчально-виховного процесу в освітній системі міста є підвищення якості освіти та удосконалення змісту навчально-виховного процесу з реалізації завдань Державних освітніх стандартів базової загальної середньої та початкової освіти, Базового компоненту дошкільної освіти, супроводження реалізації Концепції нової української школи, Концепції національно-патріотичного виховання всіх дітей і молоді, удосконалення системи сімейно-родинного виховання на основі регіональних традицій, впровадження в практику роботи навчальних закладів міста інноваційних технологій навчання й виховання.

Сфери реалізації проектів	- Підготовка програми розвитку освітньої системи м.Запоріжжя на 2018-2023 роки - Розбудова умов для онлайн освіти, у тому числі з метою підвищення доступності - Впровадження інклюзивної освіти у навчальних закладах міста - Впровадження програм «сімейної освіти» - Впровадження програм екологічного спрямування - Впровадження програм з питань гендерної рівності
Результати досягнення цілі	- Впроваджено у навчальний процес програмами екологічної та гендерної освіти
Індикатори реалізації	-Підготовка та затвердження Програми розвитку освітньої системи м.Запоріжжя на 2018-2023 роки -Впровадження інклюзивної освіти у навчальних закладах міста та розвиток інклюзивного освітнього середовища - Створення інклюзивно-ресурсних центрів у кожному районі міста
Відповідальний	- Департамент освіти і науки міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль D 1.4. Розбудова системи безперервної освіти

Сучасні умови, що змінюються, вимагають від соціуму постійного розвитку. який може забезпечити гнучка та актуальна система безперервної освіти. Міська влада зацікавлена у збереженні та розвитку населення, його соціальній активності, створенні умов для такої освіти на основі системи бібліотек міста з залученням освітніх закладів (ВНЗ, ПТНЗ), на основі ІТ технологій. Буде організовано навчання осіб старшого віку та залучення їх до активної діяльності (в межах статистично визначеного віку працездатності) для компенсації наслідків старіння населення міста. Передбачається, також, створення умов учасникам АТО для отримання актуальних знань.

Сфери реалізації проектів	- Освіта для учасників АТО - Розвиток інститутів третього віку як системи соціальної адаптації - Соціалізація незахищених верств населення через освіту

Результати досягнення цілі	- Діє система безперервної освіти
Індикатори реалізації	-Кількість громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, яким надаються соціально-педагогічні послуги в «Університеті третього віку» -Задоволення потреб громадян старшого віку та учасників АТО в освітніх програмах
Відповідальні	- Департамент освіти і науки міської ради - Управління соціального захисту міської ради - Департамент культури і туризму міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль D.2. Оптимізована система охорони здоров'я та соціальних послуг

Міжнародний досвід, рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі - ВООЗ), а також дослідження специфіки моделі системи охорони здоров'я України свідчать, що єдиним способом забезпечити якісний медичний захист без фінансового стресу для громадян є перехід до фінансування медицини за страховим принципом. Для запровадження в Україні пропонується модель державного солідарного медичного страхування, яка враховує кращі сучасні практики та досвід трансформації систем охорони здоров'я у світі, зокрема у Центральній та Східній Європі. Бюджетні кошти на фінансування медицини розподіляються через новий, сучасний механізм стратегічної закупівлі медичних послуг. Відбувається перехід від фінансування постатейних кошторисів закладів охорони здоров'я - бюджетних установ, розрахованих відповідно до їх існуючої інфраструктури (кількості ліжок, персоналу тощо), до оплати результату (тобто фактично пролікованих випадків або кількості населення) закладам, які перетворюються на автономних постачальників цих послуг, а також аптекам, як постачальникам призначених лікарями лікарських засобів. Таким чином, буде запроваджено принцип «гроші ходять за пацієнтом», а не за інфраструктурою закладів охорони здоров'я та іншими надавачами послуг.

Система охорони здоров'я в місті має всі підстави стати лідером у розбудові страхової медицини та реалізації проектів розвитку сімейної медицини, спираючись на традиції страхування та інноваційність окремих лікувальних закладів.

Паралельно досягнення даної цілі має розвиватися за рахунок розвитку серед жінок і чоловіків культури здорового способу життя, спорту, профілактики захворюваності.

Разом з тим, загальне підвищення середнього віку населення, наявність вимушеної внутрішньої міграції, високий рівень соціальної вразливості значної частини населення вимагає розвитку різноманітних форм соціального захисту

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль D.2.1. Місто доступних і якісних медичних послуг

У рамках підготовки та реалізації медичної реформи буде завершено формування електронних баз даних пацієнтів, створено електронну систему контрою за перебуванням мешканців у лікувальних закладах, використанням лікувальних засобів.

Для забезпечення доступності медичних послуг буде завершено формування системи сімейних амбулаторій та забезпечено їх кваліфікованим персоналом, створено оптимальні умови для надання невідкладної допомоги, розпочнеться системна робота з розбудови госпітальних округів на території міста, підготовка до співпраці з ОТГ, розташованими навколо міста.

Сфери реалізації проектів	- Формування системи сімейних амбулаторій на основі центрів первинної медико-санітарної допомоги - Впровадження електронного забезпечення процесу надання послуг з лікування та процесу забезпечення ліками - Поглиблення взаємодії пунктів невідкладної допомоги, Центрів ПМСД, екстреної медичної допомоги області - Технічне переоснащення лікувальних закладів - Розвиток міського гемодіалізного центру - Впровадження програм «Поліклініка без черг», «Доступні ліки». - Покращення безпеки закладів охорони здоров'я
Результати досягнення цілі	- Мешканці отримують доступні та якісні медичні послуги
Індикатори реалізації	- Середня тривалість життя мешканців міста - Зниження загальної захворюваності населення міста
Відповідальний	- Департамент охорони здоров'я міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль D.2.2. Створення системи профілактики захворюваності

Основна увага приділятиметься підвищенню якості надання медичних послуг з раннього виявлення та профілактики захворювань, в першу чергу, на рівні Центрів первинної медико-санітарної допомоги через покрашення спроможності закладів забезпечення ранньої діагностики захворюваності та інформування громадян.

Сфери реалізації проектів	- Технічне забезпечення ранньої діагностики захворювань серед дорослого та дитячого населення міста - Застосування сучасних інформаційних технологій лікарями центрів первинної медико-санітарної допомоги в профілактичному інформуванні населення міста - Впровадження програми медичної реабілітації окремих верств населення після техногенних навантажень
Результати досягнення цілі	- Діє система профілактики захворюваності, у тому числі для дітей, студентства
Індикатори реалізації	- Не менше 50% мешканців міста охоплено профілактичними заходами
Відповідальний	- Департамент охорони здоров'я міської ради
Джерела	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним

фінансування	законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль D.2.3. Розвиток системи соціальних послуг і впровадження сучасних механізмів їх надання

Передбачається розширення спектру надання соціальних послуг і їх якості шляхом розширення делегування повноважень органам місцевого самоврядування в сфері організації соціального захисту населення, спектру діяльності органів опіки та піклування в результаті реалізації державної політики деінституалізації інтернатних закладів. За рахунок оптимізації діючої системи надання соціальних послуг передбачається наближення послуги до громадянина, у тому числі шляхом розширення спектру соціальних послуг.

Сфери реалізації проектів	- Удосконалення процесу надання соціальних послуг шляхом впровадження сучасних технологій - Розвиток мережі закладів соціальної реабілітації дітей з інвалідністю, соціальна адаптація молоді з інвалідністю - Соціалізація бездомних осіб - Розвиток служби у справах дітей
Результати досягнення цілі	- Створення комфортних умов для мешканців міста при отриманні соціальних послуг - Розвинена система надання соціальних послуг (модернізація існуючих та створення нових закладів (підрозділів))
Індикатори реалізації	- Задоволення потреб населення у соціальних послугах не нижче 95% від потребуючих у наданні соціальних послуг
Відповідальні	- Управління соціального захисту населення міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Стратегічна ціль D.3. Активна, відповідальна громада та ефективне управління містом

Активізація громади відбуватиметься шляхом створення та розвитку громадських комунікаційних просторів, залучення до реалізації проектів оздоровлення та покращення міського середовища, залучення громадськості до прийняття управлінських рішень, забезпечення рівних умов для розвитку усіх верств громади, у тому числі шляхом створення інститутів третього віку.

Розбудова сучасного управління містом на засадах управління якістю передбачає найширше застосування інструментів забезпечення прозорості усіх процесів - від формування та виконання бюджету, зокрема бюджет участі, до управління ресурсами територіальної громади.

В умовах децентралізації влади в Україні та розбудови інформаційного суспільства, традиційні способи взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з громадянами й бізнесом стають недостатньо ефективними. Для створення нових, більш зручних методів доступу до інформації та послуг застосовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Впровадження електронного урядування є складним процесом, що вимагає значних фінансових витрат і вирішення цілого комплексу

взаємозалежних політичних, правових, адміністративних і технологічних проблем. Передбачається впровадження та забезпечення публічності механізмів «е-дата», інструменту «Відкрите місто».

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ:

Оперативна ціль D.3.1. Системна комунікація «влада - громадськість»

Через місцеві, зокрема муніципальні засоби масової інформації буде забезпечено максимально широке інформування громадськості з питань життєдіяльності міста. Шляхом опитування буде визначено коло найбільш актуальних для громади питань і забезпечено їх інформаційне супроводження. Передбачається розширення механізмів залучення громадськості до прийняття управлінських рішень через активізацію інституцій громадянського суспільства, підтримку ОСББ, вуличних та квартальних комітетів, розвиток принципів соціального замовлення. Крім цього, через механізми забезпечення прозорості бюджету буде створено умови для громадського моніторингу найважливіших питань розвитку громади. Громадськість через механізми Бюджету участі отримає можливість реалізації громадських ініціатив.

Сфери реалізації проектів	- Розширення комунікації через місцеві ЗМІ та Центри громадських комунікацій - Впровадження механізмів залучення громадськості до прийняття управлінських рішень - Системне екологічне та гендерне інформування мешканців міста. Моніторинг використання екологічного податку - Подальше впровадження бюджету участі - Створення умов проведення загальноміських громадських обговорень - Створення окремого розділу «Довкілля» на веб-сайті міської ради - Заходи щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища
Результати досягнення цілі	- Діє система комунікації «влада – громадськість»
Індикатори реалізації	- Відсоток участі громади в реалізації проектів бюджету участі - Кількість реалізованих проектів, ініційованих громадою міста - Рівень поінформованості громади
Відповідальні	- Управління внутрішньої політики, преси та інформації міської ради - Департамент фінансової та бюджетної політики міської ради - Управління з питань екологічної безпеки міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль D.3.2. Поширення соціально значущої інформації

На основі вже існуючих умов інформатизації бібліотек, а саме: вільного доступу до інтернету, наявних робочих місць для читачів, частково проведеної електронної каталогізації створення та забезпечення функціонування центрів впровадження електронних послуг для усіх поколінь мешканців міста.

На базі бібліотек передбачається розвивати центри поширення значущої інформації, пункти соціального навчання. Буде проведено перепідготовку працівників міських бібліотек для співпраці з соціальними службами та центрами надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Сфери реалізації проектів	- Розбудова бібліотечної мережі міста через створення центрів надання соціально значущої інформації на базі бібліотек - Бібліотеки - міські комунікаційні простори - Підготовка персоналу бібліотек до надання соціально значущої інформації - Проведення системної роз'яснювальної кампанії серед населення про необхідність роздільного сортування сміття - Впровадження програм інформування з питань енергозбереження - Інформування з питань громадської участі в управлінні містом
Результати досягнення цілі	- Діє система поширення соціально значущої інформації
Індикатори реалізації	- Кількість інформаційних та творчих осередків та об'єднань для людей різних вікових категорій - Кількість учасників креативних кластерів - Кількість заходів щодо розповсюдження соціально значущої інформації - Кількість користувачів медіатеками - Кількість аудіо- та відео ресурсів, виданих користувачам медіатеками Кількість послуг, наданих громадянам
Відповідальні	- Департамент культури і туризму міської ради - Управління внутрішньої політики, преси та інформації міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

Оперативна ціль D.3.3. Відкрите місто: електронні ресурси для містян та система підтримки їх використання

Методичні та технологічні принципи та національні стандарти використання ІКТ в діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування є інструментом забезпечення перебудови системи публічного управління. Буде комплексно вирішено питання максимального доступу до соціальних послуг на основі муніципального стандарту, продовжено розвиток ЦНАП і забезпечено їх оптимізацію шляхом збільшення кількості он-лайн послуг. Для якісного виконання поставлених завдань буде створено систему постійного навчання для посадовців місцевого самоврядування.

Сфери реалізації проектів	- Розробка електронної карти повноважень підрозділів міської ради - Сертифікація послуг міської ради відповідно до стандартів ISO 9000 - Впровадження «відкритого бюджету» - Підвищення рівня доступності ресурсів комунальної власності - Розбудова онлайн кабінетів громадянина Запоріжжя

	- Створення та розвиток інституту міста - Створення системи підготовки та підвищення кваліфікації службовців органів місцевого самоврядування
Результати досягнення цілі	- Створено систему підтримки використання електронних ресурсів для містян
Індикатори реалізації	- Рівень задоволеності громадян якістю послуг - Час, витрачений на отримання послуги - Перелік послуг, які надають ЦНАП
Відповідальні	- Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради - Департамент реєстраційних послуг міської ради - Управління внутрішньої політики, преси та інформації міської ради - КП «Центр управління інформаційними технологіями» - Департамент фінансової та бюджетної політики міської ради - Департамент комунальної власності та приватизації міської ради
Джерела фінансування	За рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України
Термін реалізації	2018 – 2028

5. Стратегічна екологічна оцінка Стратегії

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Стратегія розвитку міста Запоріжжя до 2028 року відповідає принципам збалансованого розвитку.

Одним з інструментів забезпечення збалансованості Стратегії стало застосування в процесі її розроблення стратегічної екологічної оцінки (СЕО). СЕО - це системний і запобіжний процес, що здійснюється з метою аналізу потенційного впливу на довкілля документів стратегічного характеру, а також з метою інтегрування результатів оцінки в процес прийняття рішень.

СЕО Стратегії здійснювалася за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Уряду Канади.

Під час роботи над Стратегією було створено окрему Робочу групу з проведення СЕО, в процесі роботи над документом приділялася увага оцінці екологічної ситуації в місті та потенційного впливу стратегічних і оперативних цілей на довкілля.

Для забезпечення виконання СЕО було проведено два засідання Робочої групи, яка:

- схвалила методологію проведення СЕО;
- провела SWOT-аналіз екологічної ситуації в місті;
- проаналізувала тренди стану довкілля міста;
- провела аналіз відповідності цілей Стратегії регіональним екологічним цілям;
- здійснила експертну оцінку ймовірного впливу Стратегії на складові довкілля;
- підготувала рекомендації до стратегічних і оперативних цілей Стратегії та до окремих проектів Стратегії.

Робоча група з проведення СЕО співпрацювала з розробниками Стратегії, що дозволило своєчасно передавати пропозиції, напрацьовані нею, на розгляд розробників Стратегії та інтегрувати СЕО в процес розроблення Стратегії. Спільна робота дозволила вільно обмінюватися інформацією та в робочому порядку вносити пропозиції та враховувати їх при її підготовці.

За підсумками СЕО було підготовлено Звіт про проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії, в якому зроблені такі висновки:

1. Стратегія базується на принципі збалансованого розвитку, оскільки стратегічні напрями розвитку міста, визначені в Стратегії, охоплюють економічну, екологічну й соціальну складові розвитку. Слід зазначити, що пропозиція Робочої групи з СЕО визначити екологічний напрям, як окремий стратегічний напрям розвитку міста, була врахована розробниками Стратегії. До стратегічних напрямів було включено напрям А. «Місто здорового довкілля та ресурсозбереження».

2. Місто Запоріжжя є одним з найбільших промислових центрів України, в якому сконцентровано потужні підприємства чорної та кольорової металургії,

машинобудування, енергетики, хімічної та будівельної промисловості. Високий рівень розвитку промисловості призводить до значного техногенного навантаження на довкілля міста, що спричиняє забруднення повітряного та водного басейнів, земельних ресурсів, негативно впливає на здоров'я населення, флору та фауну. Ускладнює екологічну ситуацію в місті близькість великих промислових підприємств до житлових забудов.

3. Аналіз трендів стану довкілля в місті виявив тенденції зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, скорочення забору свіжої води та зменшення скидів зворотних вод, скорочення обсягів утворення відходів і незначне збільшення обсягів утилізації відходів. Разом з тим, загальні обсяги накопичених відходів I-IV класів небезпеки продовжують неухильно зростати, а також відзначається зростання рівня захворюваності. На території Запоріжжя розташовано 13 територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

4. Стратегія в цілому спрямована на зменшення техногенного впливу на довкілля. Цілі Стратегії узгоджуються з регіональними екологічними цілями, визначеними в Стратегії розвитку Запорізької області на період до 2020 року.

5. Основними антропогенними чинниками змін в місті є розвиток металургійної промисловості, машинобудування, енергетики, наявність потенційно небезпечних підприємств.

6. Реалізація Стратегії не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги. Реалізація багатьох оперативних цілей Стратегії може призвести до покращення екологічної ситуації в місті.

7. Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

8. Під час розробки Стратегії була налагоджена тісна співпраця між Робочою групою з проведення СЕО та розробниками Стратегії. Більшість пропозицій, запропонованих Робочою групою, були враховані.

9. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля вона матиме, необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку міста. Необхідно передбачити регулярність збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Стратегії було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації. Реалізація Стратегії за умови дотримання екологічних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на заохочення підприємництва та покращення міського простору, із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток Запоріжжя як міста безпечного довкілля та високих стандартів життя.

6. Впровадження та моніторинг реалізації Стратегії

Партнерство, координація та об'єднання зусиль суб'єктів господарювання, місцевих органів влади, громадськості Запоріжжя буде основою для досягнення позитивного результату при виконанні Стратегії розвитку міста.

Впровадження Стратегії має здійснюватися шляхом реалізації комплексу організаційних, фінансових і інформаційних заходів, за підтримки всіх учасників процесу місцевого розвитку відповідно до Плану реалізації Стратегії та інших програм, які випливають з неї, а також рішень органів місцевого самоврядування, що приймаються для досягнення цілей, визначених у Стратегії. Забезпечення реалізації - завдання, яке передбачає контроль за діяльністю численних організацій, які беруть участь у процесі впровадження Стратегії.

Місто має комплекс стратегічних документів, які корелюються між собою та спрямовані на досягнення цілей розвитку міста. Генеральний план міста, План дій сталого енергетичного розвитку, інші стратегічні документи реалізовуватимуться на основі програмно-цільового методу формування бюджетів.

Поступово буде здійснено перехід до оптимізації діючих цільових програм, їх кореляції з Планом реалізації Стратегії та включення таких програм як проектних пропозицій до нього.

Організаційні функції забезпечуватиме відповідний орган з управління впровадженням Стратегії (Комітет з управління впровадженням Стратегії), створений у складі представників органів місцевого самоврядування, громадськості, бізнесу. Головною функцією такого Комітету є моніторинг впровадження Стратегії.

Стратегія побудована таким чином, щоб зробити можливим паралельну реалізацію усіх цілей з метою розширення результативності реалізації, поширення позитивного впливу, з урахуванням фінансових можливостей міста, зокрема в частині залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел.

Методика реалізації Стратегії передбачає рейтингування стратегічних, оперативних цілей, визначення пріоритетів впровадження. Черговість проектів у рамках Плану реалізації Стратегії вибудовується так, щоб забезпечити логічну послідовність заходів для поступального руху вперед.

Важливим є здійснення Стратегії в рамках трьох послідовних та взаємопов'язаних програмних циклів (етапів), для кожного з яких розроблятиметься окремий План реалізації Стратегії:

- перший - 2018-2020 роки;
- другий - 2021-2024 роки;
- тертій - 2025-2028 роки.

Стратегія передбачає реалізацію заходів, які мають максимально широкий вплив і ефект. За межами стратегічного планування залишається повсякденна діяльність органів місцевого самоврядування, передбачена посадовими інструкціями.

Стратегія зосереджується на цілях і заходах, які можуть бути здійснені за

допомогою цільового впливу місцевих органів влади за рахунок ефективного використання місцевого бюджету, активної підтримки держави (кошти Державного фонду регіонального розвитку), узгодженої програми допомоги з боку донорів і залучення приватних інвестицій.

Стратегія значною мірою ґрунтується на компетентності, готовності та бажанні мешканців міста сприяти змінам і покращенням, особливо в частині забезпечення благоустрою, інвестування в житловий фонд тощо. Стратегічні цілі, визначені цим документом, вказують на точки докладання зусиль і напрями використання ресурсів (у тому числі приватних інвестицій), щоб їх результативність була максимальною з точки зору досягнення стратегічного бачення. Реалізація проектів Плану реалізації Стратегії - це завдання для структурних підрозділів виконавчого комітету міської ради, територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, сектору громадських організацій і громадян за підтримки проектів міжнародної технічної допомоги.

Кожні два роки, на основі моніторингу виконання Стратегії, слід здійснювати оцінку необхідності уточнення чи перегляду окремих її елементів у світлі нових тенденцій і обставин, що можуть виникати, впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься за рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України, в тому числі: коштів державного бюджету; місцевих бюджетів; міжнародної технічної допомоги; міжнародних фінансових організацій; інвесторів, донорських організацій тощо.

Моніторинг реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії ґрунтуватиметься на постійному процесі моніторингу виконання заходів Стратегії та оцінки ефективності досягнутих результатів.

Передбачається, що Стратегія є результатом соціального консенсусу. Над розробкою Стратегії та Плану її реалізації працювали представники бізнесу, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, освітніх установ, громадських та інших організацій, що забезпечує реалістичність її виконання та довіру до неї.

Система моніторингу виконання Стратегії включатиме:

- орган, на який покладено моніторинг (Комітет з управління впровадженням Стратегії),
- систему індикаторів (результатів), яка має два рівні: макроекономічні та цільові (кількісні та якісні показники), враховуючи спосіб і терміни збору показників.

Питання моніторингу впровадження проектів і заходів Стратегії мають належати виключно до компетенції Комітету з управління впровадженням Стратегії, який є відповідальним за визначення актуальності та реалістичності стратегічних і операційних цілей та їх досягнення. Для синхронізації рішень і дій органів місцевого самоврядування та представників громади з цілями

Стратегії має бути внесено відповідні зміни до регламентів роботи цих органів, які передбачатимуть узгодженість проектів рішень зі Стратегією, визначатимуть пріоритети використання коштів міського бюджету відповідно з Планом реалізації Стратегії.

У ході моніторингу виконання Стратегії вирішується низка завдань:

- контроль за реалізацією Стратегії в цілому;
- оцінка ступеню досягнення прогресу за стратегічними напрямами, стратегічними та оперативними цілями;
- аналіз інформації щодо змін зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку регіону для уточнення та корегування (актуалізації) цілей Стратегії.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів). Індикатори розділено на індикатори досягнення:

- стратегічного бачення;
- стратегічних напрямів / цілей;
- оперативних цілей / виконання проектів.

Запровадження системи моніторингу передбачає використання індикаторів у рамках концепції «вхід, процес, випуск, результат». Цим індикаторам відповідають показники, що використані у соціально-економічному аналізі території, у тому числі такі, як:

- валовий регіональний продукт на особу;
- доходи громадян;
- демографічні показники;
- рівень екологічного навантаження на одиницю території.

У процесі моніторингу ці показники порівнюються з показниками на дату ухвалення Стратегії, а також з відповідними показниками територій, щодо яких здійснювалось порівняння при проведенні соціально-економічного аналізу для підготовки Стратегії.

Перелік макроекономічних індикаторів (показників), на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, Стратегія розвитку Запорізької області та Стратегія розвитку міста Запоріжжя

Індикатор	Територія	2015 р	2020 р
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах), у розрахунку на одну особу, грн	Україна	46413,0	57238,0
	Запорізька область	50609,0	56666,0
	Місто Запоріжжя	-	-
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн	Україна	31044,3	39381
	Запорізька область	35546,7	39515,0
	Місто Запоріжжя	3179,08	7522,75
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу, дол. США	Україна	1284,0	1750,0
	Запорізька область	526,3	963,0
	Місто Запоріжжя	1158,6	1030,0
Експорт товарів у розрахунку на одну особу, дол. США	Україна	1392,0	2173,0
	Запорізька область	1666,8	2531,0
	Місто Запоріжжя	3289,7	3299,5
Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення, одиниць	Україна	82	93
	Запорізька область	83	91
	Місто Запоріжжя	111	106
Обсяг реалізованої інноваційної продукції у відсотках до загального обсягу реалізованої промислової продукції	Україна	3,3	7,0
	Запорізька область	2,6	6,0
	Місто Запоріжжя	2,9	4,0
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення вищої категорії (I та II категорії), км доріг на 1 тис. кв. км території	Україна	26,0	29,0
	Запорізька область	36,9	38,9
	Місто Запоріжжя	33,6	34,6
Середньомісячна заробітна плата (номінальна), грн.	Україна	3265,0	5514,0
	Запорізька область	4139,5	5581,0
	Місто Запоріжжя	4470,2	10227,2
Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей, лікарів на 10 тис. наявного населення на кінець року	Україна	47,9	53,4
	Запорізька область	48,1	49,5
	Місто Запоріжжя	-	-
Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом у міській місцевості, %	Україна	78,5	81,5
	Запорізька область	81,4	83,9
	Місто Запоріжжя	85,9	92,6
Рівень смертності, померлих на 1 тис. населення	Україна	14,6	13,4
	Запорізька область	14,9	14,1
	Місто Запоріжжя	14,6	14,1
Демографічне навантаження на 1 тис. осіб постійного населення віком 16-59 років (міська місцевість), осіб	Україна	560,0	503,4
	Запорізька область	528,3	514,7
	Місто Запоріжжя	-	-
Охоплення дітей 5-річного віку дошкільними навчальними закладами (міська місцевість), %	Україна	70,6	74,0
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (міська місцевість), % - закладами дошкільної освіти; - всіма формами дошкільної освіти	Запорізька область	75,6	76
	Місто Запоріжжя	 84,7 100	 89 100
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (міська місцевість%) -1-6 років -3-6 років -3-6(7) років -5 років заклади дошкільної освіти -5 років всіма формами дошкільної освіти	Україна	-	-
	Запорізька область	-	-
	Місто Запоріжжя	67 87,6 88,3 84,7 100	70 88 88 89 100
Питома вага площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці, %	Україна	11	15
	Запорізька область	7	12
	Місто Запоріжжя	4,34	4,34*

** м.Запоріжжя є містом з великим промисловим комплексом із вже сформованою достатньо щільною забудовою, створення нових територій природно–заповідного фонду є неможливим та недоцільним. Тому пріоритетним для міста є збереження та реконструкція існуючих і створення нових територій зелених насаджень.*

Свідченням позитивного результату реалізації Стратегії слугуватиме абсолютне зростання показників, а також випереджання темпів поліпшення показників (приріст населення на 1,0 тис. осіб; ВРП на 1 особу; доходи громадян; будівництво житла на 1000 осіб; рівень екологічного навантаження) у порівнянні з середньоукраїнськими показниками, показниками Запорізької області, міст-конкурентів.

Перелік показників (індикаторів) досягнення стратегічних, оперативних цілей розвитку м. Запоріжжя

№	Оперативна ціль/проект	Індикатор	Значення	Відповідальний
НАПРЯМ А. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження				
Стратегічна ціль А.1. Місто чистого довкілля				
А.1.1	**Ресурсоефективне та економічно вигідне поводження з відходами**	-Збільшення частки переробки до 70% відходів -Відсоток стихійних звалищ відходів, відсоток захоронених відходів -Співвідношення частки перероблених та утилізованих відходів до утворених	Після будівництва сміттєпереробного заводу, будуть визначені % перероблених відходів Щорічне зменшення відсотку на 3%	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Департамент з управління житлово-комунальним господарством міської ради Управління з питань екологічної безпеки міської ради
А.1.2	**Зменшення забруднення атмосферного повітря міста**	-Скорочення/збільшення викидів в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, т на рік. - -Показники якості атмосферного повітря	48,0 Збільшення кількості досліджень стану атмосферного повітря завдяки роботі пересувної лабораторії моніторингу довкілля Державної установи «Запорізький обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України»	Управління з питань екологічної безпеки міської ради Промислові підприємства
А.1.3	**Безпечне водопостачання та водовідведення**	-Зменшення обсягів використання свіжої води для виробничих потреб -Кількість реконструйованих мулових ставків	1 (ЦОС 1) 3	Департамент з управління житлово-комунальним господарством міської ради Управління з питань екологічної безпеки міської ради КП «Водоканал
А.1.4	**Поліпшення екологічного стану малих річок та р. Дніпро**	-Довжина розчищених русл річок (водойм)	4,8	Управління з питань екологічної безпеки міської ради Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Районні адміністрації міської ради
А.1.5	**Системний екологічний моніторинг та інформування**	Підвищення рівня інформування громадян про стан навколишнього середовища	Постійне інформування населення із залученням ЗМІ та мережі Інтернет	Управління з питань екологічної безпеки міської ради
Стратегічна ціль А.2. Ресурсоощадна та енергоефективна система життєзабезпечення міста				
А.2.1	**Розвиток міської системи управління енергетичними ресурсами**	Скорочення обсягу викидів CO2 до 2020 року	196,6 тис.т/рік (23,15%)	Департамент економічного розвитку міської ради Департамент з управління житлово-комунального господарства міської ради КП «ЗЕНА» Запорізької міської ради Енергоменеджери 2-го рівня в складі

				виконавчих органів Запорізької міської ради
А.2.2	**Розвиток мереж громадського електротранспорту**	-Збільшення відсотку покриття потреб у громадському транспорті електротранспортом шляхом впровадження програми «Запорізький трамвай» - Придбання нового рухомого складу електротранспорту	9 трамваїв 8 трамваїв 20 тролейбусів	Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс»
А.2.3	**Енергоефективні системи вуличного освітлення міста**	-Питомий обсяг енергоспоживання мережі освітлення	13-20 млн. кВт/год.	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Департамент економічного розвитку міської ради
А.2.4	**Енергоощадне, комфортне житло та енергоефективні будівлі бюджетної сфери**	-Зниження потреби в тепловій енергії на опалення в 121 будівлі бюджетної сфери; -Заміщення природного газу на теплопостачання в 121 будівлі бюджетної сфери за рахунок місцевих відновлювальних джерел енергії; -Зниження потреби в тепловій енергії на опалення 214 житлових багатоповерхових будівель	35,2 тис. Гкал/рік; 3,2 млн. м3/рік; 135,3 тис.Гкал/рік	Департамент з управління житлово-комунального господарства міської ради Департамент освіти і науки міської ради Департамент охорони здоров'я міської ради Департамент економічного розвитку міської ради Комунальні підприємства
НАПРЯМ В. Місто підприємництва та креативної економіки				
Стратегічна ціль В.1. Місто високотехнологічної екологічно безпечної промисловості				
В.1.1	**Розвиток нових виробництв з низьким техногенним впливом на довкілля (зокрема переробних індустрій та логістики)**	-Кількість створених робочих місць у галузях, відмінних від металургії та хімічної промисловості. -Обсяг інвестицій, залучених в економіку міста.	Щороку, не менш ніж 15,0 млн.дол.США	Департамент економічного розвитку міської ради Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради МСП
В.1.2	**Системне впровадження проекологічних технологій у бізнесі**	-Зниження викидів та оздоровлення повітряного басейну міста. -Кількість інноваційно-активних підприємств, одиниць. Обсяг реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої, %	Не менш, ніж 25 Не менш, ніж 3%	Підприємства-забруднювачі Управління з питань екологічної безпеки міської ради Департамент економічного розвитку міської ради
Стратегічна ціль В.2. Місто розвиненого підприємництва				
В.2.1	**Покращення місцевого**	Час, витрачений на отримання дозволів і погоджень	Розгляд документів дозвільного характеру становить 10 робочих днів, у разі повторного	Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської

	бізнес-клімату		подання -5 робочих днів. Зменшення терміну розгляду заяв до 10 днів На отримання дозволу і погоджень суб'єктом господарювання на розміщення зовнішньої реклами до 3-х місяців	ради Департамент комунальної власності та приватизації міської ради Департамент архітектури та містобудування міської ради Управління з питань земельних відносин міської ради Виконавчі органи, які надають дозвільні послуги
В.2.2	**Посилення конкурентоспроможності підприємництва, підтримка місцевих виробників і експортерів**	-Обсяг експорту по відношенню до попереднього року -Загальний обсяг реалізованої продукції та послуг до попереднього року -Кількість проведених виставкових/ярмаркових заходів за участі місцевих товаровиробників	101% 103% Щонайменше 1 виставка щороку	Департамент економічного розвитку міської ради Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради Запорізька торгово-промислова палата
В.2.3	**Розвиток людського потенціалу для підприємництва**	Кількість МСП на 10 000 населення	Щорічне зростання на 1% Збільшення кількості підприємств з надання туристичних послуг до 350 одиниць в цілому, 5 одиниць на 10 000 населення	Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради Департамент освіти і науки міської ради Департамент культури і туризму міської ради Запорізький міський центр зайнятості
Стратегічна ціль В.3. Місто креативної економіки				
В.3.1	**Формування культурного простору для креативної економіки**	-Кількість реалізованих арт-проектів та фестивалів - Кількість населення, що отримує послуги у закладах культури	7 од. на рік 460 тис. осіб на рік	Департамент культури і туризму міської ради
В.3.2	**Комерціалізація науки**	-Кількість наукових розробок, реалізованих бізнесом -Зростання обсягів наукоємної продукції. --Кількість проведених конкурсів з розробки бізнес-планів з інноваційною складовою та конкурсів на найкращий стартап з використанням сучасних ІТ технологій	105% 2 заходи	Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради Департамент економічного розвитку міської ради Вищі навчальні заклади (ВНЗ)
В.3.3	**Підтримка виробництв на основі знань**	-Кількість наданих можливостей представникам МСП безкоштовно представити власні розробки під час виставкових заходів	10	Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради

		-Кількість відкритих коворкінгів та просторів для співпраці представників креативних індустрій -Кількість проведених масових заходів з популяризації ІТ –технологій	2 заходи щороку	Департамент освіти і науки міської ради
Стратегічна ціль В.4. Відомий центр туризму				
В.4.1	**Розвиток туристичної інфраструктури**	-Збільшення туристичних потоків Запоріжжя. -Обсяг туристичного збору -Формування стабільного в'їзного потоку до міста	Розширення туристичних продуктів провідними туристичними операторами Збільшення туристичного сезону в місті до 9 місяців Надходження до міського бюджету 3 млн.грн. туристичного збору за умови затвердження програми розвитку туризму в м.Запоріжжя на 2018-2020 роки. Промоція Запоріжжя містами України, в національних і міжнародних ЗМІ та мережі Інтернет	Департамент культури і туризму міської ради
В.4.2	**Ідентифікація та підтримка туристичних кластерів**	Збільшення учасників туристичних кластерів	до 6 тис. осіб	Департамент культури і туризму міської ради
В.4.3	**Створення унікальних туристичних продуктів**	Кількість туристів на рік	Формування позитивного іміджу міста у сфері туризму на зовнішньому та внутрішньому туристичному ринку Збільшення туристичного потоку до 300 тис. осіб на рік, та кількості екскурсантів до 700 тис.осіб на рік	Департамент культури і туризму міської ради
НАПРЯМ С. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики				
Стратегічна ціль С.1. Зручна, гендерно чутлива система транспортного сполучення				
С.1.1	**Розвиток інфраструктури КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»**	Підвищення пропускної спроможності аеропорту Запоріжжя	400 пасажирів/год.	Виконавчі органи міської ради КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»
С.1.2	**Місто комфортної транспортної мережі**	-Кількість пасажирів, перевезених електротранспортом, за рік -Кількість пасажирів, перевезених автотранспортом, за рік -Протяжність відремонтованих доріг, утримання доріг (кв. м)	53,8 млн.чол. 65,59 млн. чол Відремонтованих доріг - 470838 м2 Утримання доріг - 5323300 м2 Створення топографічних планів М1:2000 в цифровій та графічній формах на територію м.Запоріжжя з розробленням плану червоних ліній (на 2017-2018 роки - 7,5 млн.грн.)	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради Департамент архітектури та містобудування міської ради Районні адміністрації міської ради Комунальні підприємства

С.1.3	**Розвиток доступного муніципального транспорту**	-Закупівля нового муніципального транспорту (автобусів великої та середньої місткості, електробуси) -Пристрої дистанційного моніторингу GPS, встановлених на трамваях, тролейбусах, автобусах та автотранспорті -Інтерактивні екрани, встановлені на зупинках міського транспорту	185 од. автобусів 30 од. електробусів 180 од. 64 од.	Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради
С.1.4	**Розбудова мережі міських мостів і шляхопроводів**	Обсяг залучених та освоєних коштів на рік, тис.грн.	КП «УКБ» - 18310,667; будівництво автотранспортної магістралі - співфінансування за рахунок коштів місцевого бюджету (20 млн. грн.)	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Районні адміністрації міської ради Комунальні підприємства
С.1.5	**Місто дружнє для пішоходів та велосипедистів**	Протяжність побудованих та реконструйованих тротуарів та велодоріжок.	11310 м.п.	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Районні адміністрації
Стратегічна ціль С.2. Безпечне, облаштоване та доступне міське середовище				
С.2.1	**Упорядкування паркових зон у районах міста, доступних для всіх груп населення**	Площа зелених зон м.Запоріжжя	8582700 кв.м	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Районні адміністрації міської ради Комунальні підприємства
С.2.2	**Місто креативної архітектури та естетики міського простору**	Впровадження проекту з формування нового архітектурного образу міста та естетики міського простору	Розробка концепції дизайну архітектурного середовища м.Запоріжжя	Департамент архітектури та містобудування міської ради Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Департамент комунальної власності та приватизації міської рад
С.2.3	**Охайне місто**	- Зменшення кількості несанкціонованих звалищ - Кількість відремонтованих фонтанів - Прибирання урн	43 од. чаші фонтанів 2737 од.	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Районні адміністрації
С.2.4	**Безпечне місто**	-Кількість правопорушень. -Кількість встановлених зон спостереження	Поступове зменшення правопорушень. Не менш, ніж на 10% щороку 3099 шт.	Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради Комунальне підприємство «Центр управління інформаційними технологіями» міської ради Управління з питань попередження надзвичайних ситуацій та цивільного захисту

				населення міської ради
С.2.5	**Місто здорових традицій**	-Кількість відвідувачів спортивних закладів і учасників змагань -Кількість завойованих медалей на змаганнях, міжнародного, всеукраїнського та обласного рівнів	114100 550	Департамент спорту, сім'ї та молоді міської ради
С.2.6	**Вільне для спілкування та використання інтернет-зв'язку міське середовище**	Кількість нових зон інформаційної доступності Наявність інтернет - зв'язку в закладах освіти	Наявність офіційного веб-сайту та сторінки у соціальній мережі «Фейсбук» 246 закладів	Департамент інфраструктури та благоустрою міської ради Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради Департамент освіти і науки міської ради Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради КП «Центр управління інформаційними технологіями»
Стратегічна ціль С.3. Проактивний маркетинг міста				
С.3.1	**Розвиток острова Хортиця як центру духовності та історичної пам'яті**	-Кількість туристів на рік -Кількість реалізованих проектів розвитку острова Хортиця як туристичного центру	Збільшення туристичного потоку до 300 тис. осіб на рік, збільшення кількості екскурсантів до 700 тис. осіб на рік Проведення 10 заходів міського, загальноукраїнського та загальноєвропейського масштабу	Департамент культури і туризму міської ради Комунальне підприємство «Центр управління інформаційними технологіями»
С.3.2	**Формування міського бренду та маркетинг міста**	Рейтинг міста серед інших міст світу й України	Проведення масштабної кампанії щодо формування позитивного іміджу м.Запоріжжя та маркетингової політики. Вхід міста до ТОП 5 туристичних міст України (4 місце)	Департамент культури і туризму міської ради
НАПРЯМ D. Місто високої якості життя				
Стратегічна ціль D.1. Освітній простір, що відповідає викликам сучасності				
D.1.1	**Створення системи конкурентоспроможної освіти у відповідності до потреб ринку праці та розвитку особистості**	-Розвиток системи профорієнтації учнів з урахуванням потреб туристичної сфери, системи енергоменеджменту тощо - Планування та забезпечення розвитку мережі закладів профільної середньої освіти академічного спрямування	Системне ознайомлення учнів з переліком професій, які гостро потребує ринок праці Відповідність мережі запитам	Департамент освіти і науки міської ради
D.1.2	**Формування єдиного освітнього простору міста**	- Забезпечення доступності дошкільної, початкової базової середньої та позашкільної освіти, якості її відповідно до стандартів освіти - Створення умов для навчання учнів за	Забезпечення достатньої кількості місць в закладах дошкільної освіти Створення необхідної матеріально-технічної	Департамент освіти і науки міської ради

		програмами 12-річної повної загальної середньої освіти - Приведення у відповідність до вимог Закону України «Про освіту» типів закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти - Модернізація технічної бази навчальних закладів міста. Безпека перебування дітей в закладах освіти	бази закладів загальної середньої освіти Забезпечення кваліфікованими кадрами Безпечне перебування дітей в закладах освіти	
D.1.3	**Впровадження освіти зі сталого розвитку, зокрема програм екологічної, гендерної освіти**	- Підготовка та затвердження Програми розвитку освітньої системи м.Запоріжжя на 2018-2023 роки -Впровадження інклюзивної освіти у навчальних закладах міста та розвиток інклюзивного освітнього середовища - Створення інклюзивно-ресурсних центрів в кожному районі міста	Реалізація Програми розвитку освітньої системи м.Запоріжжя Формування мережі спеціальних та інклюзивних класів за запитами та згодою батьківської громадськості 7 центрів	Департамент освіти і науки міської ради
D.1.4	**Розбудова системи безперервної освіти**	-Задоволення потреб громадян старшого віку та учасників АТО в освітніх програмах -Кількість громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, яким надаються соціально-педагогічні послуги в «Університеті третього віку»	Проходження навчання комп'ютерній грамотності 500 осіб на рік не нижче 900 осіб	Департамент культури і туризму міської ради Управління соціального захисту міської ради Департамент освіти і науки міської ради
Стратегічна ціль D.2. Оптимізована система охорони здоров'я та соціального захисту				
D.2.1	**Місто доступних і якісних медичних послуг**	-Середня тривалість життя мешканців міста -Зниження загальної захворюваності населення міста	71,2 роки Стабілізація показника на рівні 66788,3 на 100 тис. населення	Департамент охорони здоров'я міської ради
D.2.2	**Створення системи профілактики захворюваності**	Не менше 50% мешканців міста охоплено профілактичними заходами	не менше 80%	Департамент охорони здоров'я міської ради
D.2.3	**Розвиток системи соціальних послуг і впровадження сучасних механізмів їх надання**	Задоволення потреб населення у соціальних послугах не нижче 95% від потребуючих у наданні соціальних послуг.	95%	Управління соціального захисту населення міської ради
Стратегічна ціль D.3. Активна, відповідальна громада та ефективне управління містом				
D.3.1	**Системна комунікація «влада – громадськість»**	-Відсоток участі громади в реалізації проектів бюджету участі -Кількість реалізованих проектів, ініційованих	Участь 46784 мешканця міста- понад 10% 21 проект Поширення інформації щодо розвитку громади	Управління внутрішньої політики, преси та інформації міської ради Департамент фінансової та бюджетної

		громадою міста -Рівень поінформованості громади	шляхом інформування на веб-сайті міської влади, у ЗМІ, на зовнішніх носіях.	політики міської ради Управління з питань екологічної безпеки міської ради
D.3.2	**Поширення соціально значущої інформації**	- Кількість інформаційних та творчих осередків та об'єднань для людей різних вікових категорій - Кількість учасників креативних кластерів - Кількість заходів щодо розповсюдження соціально значущої інформації - Кількість користувачів медіатеками - Кількість аудіо- та відео ресурсів, виданих користувачам медіатеками Кількість послуг, наданих громадянам	50 од. на рік 1,5тис. осіб на рік 700 од. на рік 2,5 тис.осіб на рік 500 од. на рік Поширення у засобах масової інформації та мережі Інтернет про відкриття нових туристичних об'єктів у місті, заплановані заходи туристичної спрямованості та компаній щодо підвищення туристичної привабливості міста в цілому та соціально значущої інформації шляхом інформування на веб-сайті міської влади, у ЗМІ, на зовнішніх носіях	Департамент культури і туризму міської ради Управління внутрішньої політики, преси та інформації міської ради
D.3.3	**Відкрите місто: електронні ресурси для містян та система підтримки їх використання**	-Рівень задоволеності громадян якістю послуг -Час, витрачений на отримання послуги -Перелік послуг, які надають ЦНАП	-В цілому, зберігається динаміка задоволеності відвідувачів у ЦНАП м.Запоріжжя. -Час, витрачений на отримання адмінпослуги може складати від 10-60 хв. -Перелік адмінпослуг, які надаються через філії ЦНАП розміщено на офіційному сайті : http://cnapzmr.gov.ua -Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців - протягом 24 годин -Державна реєстрація речових прав на нерухоме майно від 1 до 5 днів -Реєстрація/ Зняття з реєстрації місця проживання/перебування фізичної особи; Оформлення та видача довідок про реєстрацію місця проживання за вимогою громадян. -Середній час для надання 15-20 хвилин Оприлюднення та періодичне оновлення переліку об'єктів права комунальної власності територіальної громади міста, які можуть бути передані в оренду на офіційному порталі міської влади	Департамент надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва міської ради Департамент реєстраційних послуг міської ради Управління внутрішньої політики, преси та інформації міської ради КП «Центр управління інформаційними технологіями» Департамент фінансової та бюджетної політики міської ради Департамент комунальної власності та приватизації міської ради

Відповідно до цих індикаторів на кожен плановий період моніторингу має бути сформовано кількісні показники, за якими буде здійснюватися моніторинг.

Результати моніторингу є публічною інформацією для відкритого доступу та узагальнюються у річному звіті. Річний звіт складається з переліку ключових показників за кожною ціллю, кожним пріоритетом або заходом; містить інформацію про досягнення кожного об'єктивного пріоритету або виконання заходу; оцінку можливостей досягнення поставлених цілей на трирічний цикл планування. Підсумковий звіт про моніторинг за трирічний цикл планування до показників, які передбачаються у річних звітах, містить загальні оцінки ефективності, результативності та стійкості досягнутих результатів.

Моніторингові звіти використовуються для уточнення завдань та бюджетних програм на наступний за звітним бюджетний рік. Форму моніторингового звіту, відповідального за його підготовку та строки подання визначає міська рада відповідно до власних повноважень. Для всіх можливих форм організації процесу моніторингу головним є проведення ретельного відслідковування виконання завдань і реалізації проектів, коригування та актуалізація Стратегії, за необхідності, з огляду на зміну ситуації, оскільки одні проекти будуть завершені, а деякі замінено іншими.

7. Узгодження основних положень Стратегії з іншими стратегічними документами території

Стратегія розвитку міста Запоріжжя до 2028 року включає цілі, що відповідають цілям реалізації Державної Стратегія регіонально розвитку України до 2020 року (ДСРР-2020), особливо в частині завдань і заходів, що передбачають спільні дії центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Ключовою основою зрушень у розвитку міста Запоріжжя є зміна підходів щодо управління процесами, що є основою впровадження ДСРР-2020. Напрям розвитку м.Запоріжжя А. Місто здорового довкілля та ресурсозбереження корелюється зі стратегічною ціллю ДСРР-2020 2. «Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток» ДСРР-2020.

Напрям розвитку м.Запоріжжя В. Місто підприємництва та креативної економіки - зі стратегічними цілями ДСРР-2020: 1. «Підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку регіонів»; 2. «Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток».

Напрям розвитку м.Запоріжжя С. Місто зручної, безпечної та креативної урбаністики - зі стратегічними цілями ДСРР-2020: 1. «Підвищення конкурентоспроможності регіонів», 2. «Підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку регіонів» та 3. «Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку».

Напрям розвитку м.Запоріжжя D. Місто високої якості життя - зі стратегічними, оперативними цілями ДСРР-2020: Забезпечення комфортного та безпечного життєвого середовища для людини незалежно від місця її проживання.

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку міста Запоріжжя з цілями Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року

Цілі Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року	Стратегічні цілі Стратегії розвитку міста Запоріжжя до 2028 р.											
	A.1. Місто чистого довкілля	A.2. Ресурсоощадна та енергоефективна система	B.1. Місто високотехнологічної екологічно безпечної промисловості	B.2. Місто розвиненого підприємництва	B.3. Місто креативної економіки	B.4. Відомий центр туризму	C.1. Зручна, гендерно чутлива система транспортного сполучення	C.2. Безпечне, облаштоване та доступне міське середовище	C.3. Проактивний маркетинг міста	D.1. Освітній простір, що відповідає викликам сучасності	D.2. Оптимізована система охорони здоров'я та соціального захисту	D.3. Активна, відповідальна громада та ефективне управління містом
1.1. Підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку регіонів			X				X					
1.2. Створення умов для поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості				X								
1.3. Підвищення ефективності використання внутрішніх чинників розвитку регіонів						X						
2.1. Запобігання зростанню диспропорцій, що гальмують розвиток регіонів					X							
2.2. Забезпечення комфортного та безпечного життєвого середовища для	X	X						X			X	X

людини незалежно від місця її проживання												
2.3. Розвиток міжрегіонального співробітництва						X			X			
3.1. Удосконалення системи страте-гічного планування регіонального розвитку на загальнодержавному та регіональному рівні												
3.2. Підвищення якості державного управління регіональним розвитком												
3.3. Посилення міжгалузевої координації в процесі планування та реалізації регіональної політики	X									X	X	X
3.4. Інституційне забезпечення регіонального розвитку												
3.5. Реформування територіальної організації влади та місцевого самоврядування												X

Стратегія розвитку міста Запоріжжя до 2028 року включає стратегічні напрями та цілі, що повністю відповідають цілям реалізації Стратегії розвитку Запорізької області до 2020 року. Значну увагу приділено узгодженості тих завдань і заходів, які спрямовані на прискорення місцевого й регіонального розвитку, а також передбачають спільні дії регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування.

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку міста Запоріжжя до 2028 року з цілями Стратегії розвитку Запорізької області до 2020 року

Цілі Стратегії розвитку Запорізької області до 2020 року	Стратегічні цілі Стратегії розвитку міста Запоріжжя до 2028 року											
	A.1. Місто чистого довкілля	A.2. Ресурсоощадна та енергоефектив-на система життєзабезпечення міста	B.1. Місто високотехнологічної екологічно безпечної промисловості	B.2. Місто розвиненого підприємництва	B.3. Місто креативної економіки	B.4. Відомий центр туризму	C.1. Зручна, гендерно чутлива система транспортного сполучення	C.2. Безпечне, облаштоване та доступне міське середовище	C.3. Проактивний маркетинг міста	D.1. Освітній простір, що відповідає викликам сучасності	D.2. Оптимізована система охорони здоров'я та соціального захисту	D.3. Активна, відповідальна громада та ефективне управління містом
1.1. Стимулювання залучення інвестицій			X	X			X		X			
1.2. Розвиток малого та середнього підприємництва				X	X	X						
1.3. Розвиток внутрішнього туризму						X		X	X			
2.1. Збільшення доданої вартості сільськогосподарської продукції			X									
2.2. Підтримка зайнятості сільського населення												
2.3. Розвиток інфраструктури сільських територій												
3.1. Підвищення адаптивності населення до потреб ринку праці										X		
3.2. Покращення стану здоров'я населення											X	
4.1. Енергоефективність та підтримка альтернативної енергетики		X										
4.2. Створення умов для поліпшення стану довкілля	X											X
4.3. Розвиток екомережі та рекреаційних зон	X											

Секретар міської ради Р.О.Пидорич